

Hulpverlening aan kinderen in het AMW

Maatschappelijk werkers
aan het woord

Franciëlla van der Heijden

Christelijke Hogeschool Windesheim
Maatschappelijk Werk en Dienstverlening

© Mei 2009 Franciëlla van der Heijden

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/ of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Hulpverlening aan kinderen in het AMW

Maatschappelijk werkers
aan het woord

Franciëlla van der Heijden
Christelijke Hogeschool Windesheim

Opleiding: Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
Begeleider: J. Bootsma
Assen, mei 2009

Dankwoord

Allereerst wil ik Irma van der Klok, derdejaars studente aan de Hanzehogeschool Groningen, van harte bedanken voor haar bijdrage aan dit onderzoek. Zonder haar hulp en inzet was dit verslag er nu niet geweest. Verder wil ik alle geënquêteerde en geïnterviewde medewerkers van Noordermaat bedanken voor hun medewerking en bijdrage. Als laatste, maar niet als minste, wil ik iedereen bedanken die met me mee heeft gekeken en mee heeft geholpen met het uitvoeren van het onderzoek en het schrijven van het verslag. Ik heb veel van jullie allemaal geleerd.

Samenvatting

Tijdens mijn jaarstage heb ik gesignaleerd dat Maatschappelijk Werk Noordermaat steeds meer te maken kreeg met een relatief nieuwe doelgroep: kinderen van zes tot en met twaalf jaar. Ik heb onderzocht of de maatschappelijk werkers binnen Noordermaat zich deskundig voelen in de hulpverlening aan kinderen, wat zij lastig vinden en of zij ondersteuning nodig hebben. Met dit onderzoek wil ik bijdragen aan de optimalisatie van hulpverlening aan kinderen binnen Noordermaat door middel van betere ondersteuning van werkers.

Om meer te weten te komen over het onderwerp ben ik gestart met een klein literatuuronderzoek. Vervolgens heb ik een enquête afgenomen onder de maatschappelijk werkers van Noordermaat, om mijn onderzoeksvragen globaal te kunnen beantwoorden. Ik heb deze uitkomsten verdiept door middel van zes interviews.

Meer dan de helft van de respondenten voelt zich voldoende tot zeer deskundig in de hulpverlening aan kinderen. Maatschappelijk werkers die zich minder deskundig voelen zijn vaak minder ervaren. Het grootste gedeelte van de respondenten ondervindt wel eens problemen in de hulpverlening aan kinderen. De gebieden waarop zich de meeste moeilijkheden voordoen zijn: geheimhouding, samenwerking en het vinden of gebruiken van methoden. Een groot deel van de geënquêteerden vindt de ondersteuning van Noordermaat matig en geeft aan behoefte te hebben aan trainingen.

Een sterk punt van dit onderzoek is het gebruik van verschillende onderzoeksmethoden en een uitgebreide beschrijving van het onderzoeksproces. Een minder sterk punt is de lage respons op de enquête (20%), dit kan de representativiteit verminderen.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Hoofdstuk 1: De theoretische en maatschappelijke achtergronden van kinderen en hulpverlening aan kinderen	6
1.1 De Wet op de Jeugdzorg.....	6
1.2 De Centra voor Jeugd en Gezin.....	7
1.3 Het welzijn van kinderen in Nederland	9
1.4 Maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de ontwikkeling en het welzijn van kinderen.....	11
Hoofdstuk 2: Stichting Maatschappelijk Werk Noordermaat	14
1.1 Algemene informatie over Noordermaat.....	14
2.2 Hulpverleningsaanbod voor kinderen van zes tot en met twaalf jaar.....	14
2.3 Ondersteuning voor maatschappelijk werkers.....	16
Hoofdstuk 3: Verantwoording van het onderzoek.....	17
3.1 Onderzoekspopulatie en steekproef.....	17
3.2 Verantwoording van de gekozen dataverzamelingsmethoden	17
3.3 Verantwoording van de enquête	18
3.4 Verantwoording van het interview	20
3.5 Onderzoeksproces.....	21
3.6 Analysemethoden	22
3.7 Validiteit en betrouwbaarheid	23
Hoofdstuk 4: Uitkomsten van het onderzoek	25
4.1 Uitkomsten van de enquête	25
4.2 Verwerking van de enquête door middel van het codeboek.....	43
4.3 Uitkomsten van de interviews	46
Hoofdstuk 5: Conclusies en discussie	50
5.1 Conclusies.....	50
5.2 Discussie.....	51
5.3 Aanbevelingen	53
Bronvermelding.....	54
Bijlagen:	
Bijlage 1 Keten van jeugdzorg	55
Bijlage 2: Enquête	56
Bijlage 3: Interviewvragen	60
Bijlage 4: Verantwoording van de enquêtevragen	61
Bijlage 5: Verantwoording van de interviewvragen.....	62
Bijlage 6: Codeboek	63
Bijlage 7: Codeerblad	67

Inleiding

Afgelopen schooljaar heb ik stage gelopen bij team Aa en Hunze van Maatschappelijk Werk Noordermaat. Hier werkte ik als algemeen maatschappelijk werker en kreeg ik met verschillende doelgroepen en problematieken te maken. Hoewel de doelgroepen gevarieerd zijn lijkt de instroom van jonge kinderen bij Noordermaat de laatste jaren te zijn vergroot. Ik vermoed dat dit niet alleen in team Aa en Hunze speelt, maar ook in de andere teams.

Tijdens mijn stage ben ik ook in aanraking gekomen met het groeiende aantal kinderen in de hulpverlening. Mijn eerste contact met kinderen tussen zes en twaalf jaar was met een meisje van negen jaar. Zij had last van woedeaanvallen thuis, waarschijnlijk veroorzaakt door stress. Later heb ik samen met een collega een sociale vaardigheidstraining gegeven aan een groepje kinderen in de leeftijd van zeven tot acht jaar. Ik merkte dat ik het lastig vond om met kinderen te werken. Het belangrijkste punt waar ik zelf tegenaan liep was: hoe praat je met een jong kind en hoe sluit je aan bij zijn of haar belevingswereld? Ik had er weinig ervaring in, maar ook weinig kennis over het onderwerp. Tijdens de opleiding was er weinig aandacht voor hulpverlening aan jonge kinderen. Ik merkte dat ik niet de enige was voor wie het werken met kinderen nieuw was. Sommige maatschappelijk werkers in mijn team ging het goed af om met kinderen te werken, maar anderen gaven aan het lastig te vinden.

Het is wel van belang dat maatschappelijk werkers goed met deze doelgroep om weten te gaan, gezien het groeiende aantal kinderen in de hulpverlening. Om dit te kunnen doen moeten maatschappelijk werkers gereedschap hebben om aan de slag te kunnen met kinderen. Op dit moment is binnen Noordermaat niet duidelijk of alle maatschappelijk werkers dit gereedschap hebben. Het is niet duidelijk bij de Teammanagers en de beleidsmakers of de maatschappelijk werkers genoeg kennis en vaardigheden hebben om met kinderen van zes tot en met twaalf jaar te kunnen werken. Kunnen zij wel de kwaliteit bieden die nodig is in te spelen op de huidige ontwikkelingen?

De vragen die ik mij ging stellen en waarin ik me wil gaan verdiepen in mijn scriptie, zijn de volgende:

1. Vinden maatschappelijk werkers van Noordermaat, die met kinderen werken, dat zij genoeg kennis en vaardigheden hebben om deskundig te kunnen werken met kinderen van zes tot en met twaalf jaar?
2. Wat zijn de zaken die zij lastig vinden?
3. Wat voor ondersteuning hebben zij hier eventueel bij nodig?

De vraagstukken wil ik gaan onderzoeken door middel van een enquête en daarbij verdiepende interviews. In de enquête kan ik cijfermateriaal verkrijgen over de hele instelling. Vervolgens kan ik die uitkomsten met kwalitatieve interviews verdiepen. Met de uitkomsten van de enquête en de interviews hoop ik een conclusie te kunnen trekken en daaruit een advies te kunnen formuleren voor Noordermaat.

Door mijn onderzoeksvragen te beantwoorden en mijn rapport te presenteren, krijgt Noordermaat duidelijk zicht op wat er speelt op de werkvloer. Zo weten zij wat hun

maatschappelijk werkers goed kunnen, wat ze moeilijk vinden en waar eventueel ondersteuning nodig is. Wanneer Noordermaat beter aan de behoefte van de maatschappelijk werkers kan voldoen, kunnen de maatschappelijk werkers betere hulp bieden aan kinderen.

In hoofdstuk 1 worden de theoretische en maatschappelijke achtergronden van kinderen en hulpverlening aan kinderen geschetst. In hoofdstuk 2 geef ik informatie over de organisatie waarbinnen het onderzoek plaats vindt. In het derde hoofdstuk komt naar voren hoe het onderzoek is uitgevoerd. In hoofdstuk 4 worden de uitkomsten van de enquête en de uitkomsten van de interviews gepresenteerd. In hoofdstuk 5 volgen de conclusies en aanbevelingen.

Hoofdstuk 1: De theoretische en maatschappelijke achtergronden van kinderen en hulpverlening aan kinderen

De instroom van het aantal kinderen in het algemeen maatschappelijk werk (AMW) lijkt te zijn vergroot. Met mijn literatuuronderzoek wil ik onderzoeken hoe het komt dat er meer kinderen bij het AMW komen. Ik begin met de veranderingen binnen de hulpverlening die ervoor zorgen dat kinderen meer bij het algemeen maatschappelijk werk komen. Vervolgens wil ik laten zien welke omgevingsfactoren en factoren binnen het kind eraan bijdragen dat het kind meer problemen tegen komt. Hiervoor beschrijf ik de opvoedingssituatie, het psychosociale welzijn van kinderen en een aantal maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op het welzijn van kinderen.

1.1 De Wet op de Jeugdzorg

Deze paragraaf is ontleend aan de informatiebrochure *Wet op de jeugdzorg* (Donner & Ross-van Dorp, 2005). De nieuwe Wet op de jeugdzorg is op 1 januari 2005 ingegaan, deze wet heeft de Wet op de jeugdhulpverlening vervangen. Het belangrijkste doel was om jeugdzorg meer cliëntgericht te maken, dus betere zorg en een betere positie voor cliënten. Het was de bedoeling dat je voor alle Jeugdzorg bij één loket terecht kon: de Bureaus Jeugdzorg. Tussen 1994 en 1998 is door heel Nederland een begin gemaakt met het oprichten van de Bureaus Jeugdzorg.

De nieuwe wet op de Jeugdzorg heeft vijf uitgangspunten:

1. De vraag van de cliënt centraal;
2. Recht op jeugdzorg;
3. Één centrale, herkenbare toegang tot de jeugdzorg;
4. Integratie van AMK, de (gezins)voogdij en de jeugdreclassering in het BJz;
5. Introductie van gezinscoaching.

(Donner & Ross-van Dorp, 2005, p. 3)

Jeugdzorg bestaat uit alle zorg aan ouders en kinderen tot achttien jaar (bij uitzonderingen kan hulp doorgaan tot drieëntwintig jaar) om ernstige opgroei- en opvoedproblemen op te lossen, waar de algemene voorzieningen onvoldoende zijn. Onder andere onderwijs en maatschappelijk werk vallen onder deze algemene voorzieningen. De Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de algemene voorzieningen. Zij zijn verantwoordelijk voor preventie en lichte hulpverlening.

Samen met de wet op de jeugdzorg is de zogenaamde ketenbenadering in werking getreden. De bedoeling hiervan is dat cliënten zo snel mogelijk aan het juiste adres zijn. Eerder gebeurde het nogal eens dat het lastig was voor cliënten om te weten waar zij moesten zijn met hun hulpvraag. Zij werden dan vaak doorverwezen, of kregen niet de juiste hulp. De ketenbenadering moet dit voorkomen, omdat ieders taak duidelijk is. De eerstelijnsvoorzieningen bieden lichte hulp, bij ernstigere problemen verwijzen zij door naar Bureau Jeugdzorg. Bureau Jeugdzorg indiceert voor de achterliggende voorzieningen. In bijlage 1 vindt u een schematische weergave van de keten van jeugdzorg.

De Gemeente is gedeeltelijk verantwoordelijk voor lokale voorzieningen en geheel verantwoordelijk voor lokaal jeugdbeleid. De Gemeente heeft een preventieve en signalerende rol. De Gemeente moet zorgen dat er wordt verwezen naar Bureau Jeugdzorg, wanneer zich ernstige problemen voordoen. De Provincie is verantwoordelijk voor BJz en de zorg die BJz indiceert. De overheid is eindverantwoordelijke voor het hele stelsel van Jeugdzorg.

De kerntaak van Bureau Jeugdzorg is de indicatiestelling. Het is de bedoeling dat zij kijken wat voor hulp iemand nodig heeft en op grond daarvan een indicatie afgeven. Door een indicatie krijgt de cliënt recht op hulp. BJz indiceert voor de volgende hulp:

- Provinciaal gefinancierde zorg (voorheen jeugdhulpverlening);
- Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg (AWBZ);
- Zorg voor licht gehandicapte jeugdigen (AWBZ);
- Civiele plaatsingen in justitiële jeugdinrichtingen.

(Donner & Ross-van Dorp, 2005, p. 5)

Met de komst van de Bureaus Jeugdzorg zijn het AMK en de jeugdreclassering onder één dak gebracht met de Bureaus Jeugdzorg.

Het effect van de wet op de jeugdzorg op het maatschappelijk werk

BJz werkt sinds de wet op de jeugdzorg alleen nog maar in de tweede lijn. Dit zorgt ervoor dat kinderen en ouders met lichte problemen terecht moeten bij de voorliggende voorzieningen. Het maatschappelijk werk is één van de voorliggende voorzieningen.

Het maatschappelijk werk is een grotere rol gaan spelen op het gebied van psychosociale hulp aan kinderen. Het maatschappelijk werk is het eerste vangnet voor kinderen met psychosociale problemen. Deze rol is door de opkomst van het schoolmaatschappelijk werk vergroot, door een grotere bekendheid en laagdrempeligheid van hulpverlening aan kinderen.

De taak van het algemeen maatschappelijk werk is het bieden van opvoedingsondersteuning aan ouders en lichte hulpverlening aan kinderen. Deze taak vervullen zij samen met de andere algemene voorzieningen, zoals onderwijs, consultatiebureaus, jeugdgezondheidszorg, huisarts etc. Het maatschappelijk werk biedt psychosociale hulpverlening, verwijst en signaleert. Zij verwijst naar Bureau Jeugdzorg indien er sprake is van ernstige opvoed- en opgroei problemen.

1.2 De Centra voor Jeugd en Gezin

De Centra voor Jeugd en Gezin zijn een onderdeel van het jeugdbeleid voor de komende jaren. Dit jeugdbeleid is vormgegeven in de nota “Alle kansen voor kinderen”, geschreven door de minister van Jeugd en Gezin (Rouvoet, z.j.). Een groot deel van onderstaande tekst is ontleend aan deze nota.

Het uitgangspunt van het jeugdbeleid is dat een aantal kinderen problemen hebben of geven. Rouvoet heeft het programma voor Jeugd en Gezin uitgezet in drie lijnen:

- Het gezin moet weer een belangrijke plaats krijgen in de opvoeding;

- Er moet een omslag gemaakt worden naar het eerder opsporen en aanpakken van problemen (preventie);
- De vrijblijvendheid is voorbij: Rouvoet wil doorbraken realiseren in ongewenste situaties.

De Centra voor Jeugd en Gezin zijn een middel om deze doelstellingen te helpen bereiken.

De Centra voor Jeugd en Gezin zijn laagdrempelige voorzieningen in de buurt waar ouders steun en advies bij de opvoeding kunnen krijgen. De CJG's zijn er voor alle vragen over opvoeden en opgroeien van baby's nog in de buik tot jongeren van drieëntwintig jaar. De hulp die geboden wordt door de CJG's moet snel, vraaggericht, laagdrempelig, gecoördineerd en op maat zijn. Het is de bedoeling dat er verschillende disciplines plaats nemen in de Centra voor Jeugd en Gezin, waaronder het maatschappelijk werk. De verschillende hulpverleners gaan meer met elkaar samenwerken en nemen plaats in de herkenbare en toegankelijke Centra voor Jeugd en Gezin. De gemeenten hebben de regierol in de Centra voor Jeugd en Gezin (Bremmer & Heineke, 2008, pp. 20-21).

Het basisprofiel van de Centra voor Jeugd en Gezin:

“In overleg met provincies, gemeenten, koepels en brancheorganisaties heeft de overheid een basisprofiel voor de centra opgesteld. Een Centrum voor Jeugd en Gezin:

- bundelt lokale functies en taken op het gebied van gezondheid, opgroeien en opvoeden;
- is een laagdrempelig inlooppunt;
- is in elke gemeente of wijk te vinden onder dezelfde naam;
- heeft een positieve uitstraling, gericht op preventie en signalering;
- biedt advies en lichte hulp;
- coördineert de samenwerking met alle voorzieningen voor jeugdbeleid, gezondheidszorg en jeugdzorg;
- kan mogelijk, indien nodig, bemoeizorg arrangeren;
- is bedoeld voor kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar en hun (aanstaande) ouders;
- is voor alle culturen laagdrempelig;
- fungeert als vraagbaak voor professionals;
- streeft naar uniforme signalering, en
- maakt gebruik van de verwijzindex en het elektronisch kinddossier.”

(Nederlands Jeugd Instituut, z.j.)

“Kenmerk van het CJG is dat taken en functies op het gebied van jeugd en opvoeden worden gebundeld. Er is sprake van één herkenbaar loket met goede achterliggende voorzieningen. Maar er bestaat geen blauwdruk; welke voorzieningen dat zijn en hoe het CJG precies wordt ingericht, kan lokaal verschillen. In elk geval biedt het CJG de vijf WMO functies: Informatie en advies, signalering, toeleiding naar hulp, licht pedagogische hulp en coördinatie van zorg. Ook biedt het CJG jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau en GGD) en het CJG werkt samen met het Bureau Jeugdzorg en de Zorg Advies Teams op scholen.”

(MO Groep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening, 2007, p. 1)

Het is aan de gemeente om te bepalen welke disciplines verder worden toegevoegd aan de Centra voor Jeugd en Gezin.

Rouvoet vindt de samenwerking tussen verschillende hulpverleners erg belangrijk. Er is nu een wetsvoorstel in gang om de sluitende afspraken tussen instellingen ook wettelijk te verankeren. De hulpverlening moet elkaar weten te vinden en samen een hulpverleningsplan op kunnen zetten. Wanneer ze dit niet doen, moeten ze op de vingers worden getikt door de Inspectie voor de Jeugdzorg (Stam, 2008, pp. 7-9).

De rol van het maatschappelijk werk

Op dit moment ligt de rol van het AMW in de Centra voor Jeugd en Gezin nog niet vast. Welke rol het algemeen maatschappelijk werk in verschillende gemeenten gaat vervullen hangt vooral af van de profilering en ambities van de instellingen voor algemeen maatschappelijk werk. Vaak ligt er al een belangrijke rol voor de jeugdgezondheidszorg. Door hun sterke lobby en uitgangspositie worden zij landelijk gezien als de ruggengraat van de Centra voor Jeugd en Gezin (Kuyvenhoven, 2007, pp. 3-4).

In principe heeft het maatschappelijk werk de Centra voor Jeugd en Gezin veel kennis en ervaring te bieden. De integrale aanpak van problemen en het vergroten van de zelfredzaamheid is de kracht van het maatschappelijk werk en sluit naadloos aan bij de doelstelling van de Centra voor Jeugd en Gezin. Het AMW is werkzaam op alle vijf gebieden van de gemeentelijke WMO functies:

- Geven van informatie en advies aan jeugd en ouders;
- Signaleren van problematiek;
- Toeleiden naar passende hulp;
- Bieden van licht pedagogische hulpverlening;
- Coördineren van zorg.

(Kuyvenhoven, 2007, pp. 3-4; MOgroep 2007)

1.3 Het welzijn van kinderen in Nederland

Deze scriptie gaat over de hulpverlening aan een doelgroep: kinderen van zes tot en met twaalf jaar. Nu lijkt het me van belang om me eerst af te vragen: waar hebben we het over als we het over het kind hebben? Ik heb me gefocused op de zaken die van belang zijn voor het maatschappelijk werk: de opvoeding en gezinssituatie enerzijds en de psychosociale gezondheid van het kind anderzijds. De opvoeding en de gezinssituatie van het kind zijn van belang, omdat systeemgerichte hulpverlening een taak is van het maatschappelijk werk. Bovendien is het gezin waar een kind uit komt van grote invloed op het kind. Deze paragraaf is grotendeels ontleend aan de publicatie van een onderzoek naar kinderen van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)¹.

“Nederland telde op 1 januari 2004 iets meer dan 2,6 miljoen kinderen van 0 tot en met 12 jaar. Dit is ongeveer 16% van de totale bevolking.” (SCP, 2006, p.3)

Gezinssituatie en opvoedproblemen

11 % van de ouders van kinderen tussen de vijf en twaalf jaar vinden het ouderschap erg vermoeiend. 7% van de ouders van kinderen tussen vijf en twaalf jaar valt de verantwoordelijkheid voor hun kind zwaar. Gelukkig geeft het grootste deel van de

¹ Kinderen in Nederland, SCP, 2006. Voorwoord, hoofdstuk 1, hoofdstuk 2 en hoofdstuk 5.

ondervraagde ouders van kinderen tussen vijf en twaalf jaar aan dat ouderschap hen voldoening geeft (90%). Ongeveer 8% van de ouders van kinderen tussen vijf en twaalf jaar geeft aan dat zij vaak situaties tegen komen waarin zij niet weten hoe zij moeten reageren op hun kind. Ongeveer 1 tot 4% van de ouders heeft zich het afgelopen jaar ernstige zorgen gemaakt om hun kind.

Kinderen van acht tot twaalf jaar is gevraagd om hun mening over de thuissituatie. 86% van deze kinderen heeft het thuis meestal naar de zin, 90% vindt de sfeer huis goed, 95% kan goed met de ouders opschieten.

De Jeugd Gezondheids Zorg (JGZ) arts of -verpleegkundige signaleerde bij 15% van de gezinnen opvoedproblemen. Hiervan viel 1% onder zware opvoedproblemen, 4% matig en 10% licht. Opvoedproblemen hebben veelal te maken met gedragsproblemen bij het kind, beperkte opvoedvaardigheden van ouders en emotionele problemen van het kind.

Volgens het SCP zijn er een aantal risicofactoren binnen het gezin, die verband hebben met de aanwezigheid van psychosociale problemen bij een kind. Deze risicofactoren zijn: laag opleidingsniveau van de moeder en leven in een eenoudergezin. Ook kinderen met een moeder onder de zevenentwintig jaar tijdens de geboorte van het kind hebben volgens de JGZ vaker psychosociale problemen.

Psychosociale problemen

Over het algemeen gaat het met de meeste kinderen goed. Ongeveer 5% van de kinderen heeft ernstige psychosociale problemen², ongeveer 15% heeft lichte psychosociale problemen.

JGZ- medewerkers signaleren psychosociale problemen bij 28% van de vijf en zes jarigen, 21% van de acht tot en met twaalf jarigen. 1 tot 3% van de kinderen heeft volgens de JGZ zware psychosociale problemen³. Er worden meer psychosociale problemen bij jongens, dan bij meisjes, gesignaleerd.

Ouders zelf signaleren minder problemen dan de JGZ, zij signaleren bij 6% van de kinderen psychosociale problemen. De verschillen tussen wat ouders signaleren en wat de JGZ signaleert kunnen verklaard worden door het feit dat ouders alleen op gedrag hebben gescoord en de JGZ ook op overige omstandigheden van het kind, zoals de thuissituatie. Bovendien is de JGZ gevraagd om te scoren op lichte problemen, matige problemen en zware problemen, terwijl ouders alleen is gevraagd om te scoren op klinisch of niet- klinisch. Lichte problemen vallen nog niet onder de categorie klinisch.

Voor het onderzoek is ook aan kinderen van acht tot en met twaalf jaar gevraagd hoe zij zich over hun leven voelen. Gemiddeld scoren de kinderen het cijfer 8,3 voor hun welbevinden. Zowel ouders als de JGZ signaleren vaker psychosociale problemen bij kinderen die hun welbevinden onder de 6 scoren, dan bij kinderen die hoger dan 6 scoren. 3% Van de kinderen is depressief⁴. Bij slechts een kwart van de kinderen die

² Psychosociale problemen worden verdeeld in gedragsproblemen, emotionele problemen en problemen in overig functioneren.

³ Zware psychosociale problemen houden in dat het kind wordt belemmerd in zijn of haar functioneren, de situatie zorgelijk is door onder andere complexiteit en chroniciteit van het probleem en dat het kind hulpverlening nodig heeft.

⁴ Dit is gemeten aan hun antwoorden op de Korte Depressie Vragenlijst voor Kinderen, 6 of meer negatieve gevoelens.

depressief blijken, worden psychosociale problemen gesignaleerd door ouders of JGZ. Kinderen met een Turkse achtergrond hebben een grotere kans op depressie.

Kinderen die hulp krijgen van het maatschappelijk werk en de tevredenheid van hun ouders

Het laatste gedeelte van deze paragraaf zegt iets over het aantal kinderen dat bij het algemeen maatschappelijk werk terecht komt en de manier waarop het AMW zich profileert. De cijfers die hier worden genoemd zijn waarschijnlijk wat verouderd, omdat deze cijfers zijn verzameld voor de wet op de jeugdzorg is veranderd. Het is niet gelukt om meer landelijke actuele gegevens te verkrijgen. Ik kan wel zeggen dat de instroom van kinderen in 2008 vergroot is ten opzichte van de instroom van kinderen in 2007 bij Noordermaat (Maatschappelijk Werk Noordermaat, 2008).

In 2002 en 2003 zocht slechts 4% van de ouders van kinderen tussen vijf en twaalf jaar hulp bij het maatschappelijk werk. Wanneer ouders hulp zochten, zochten ze deze hulp vooral bij de huisarts (37%), kinderdagverblijf/ Buiten Schoolse Opvang (BSO; 37%) en familie (28%).

Wel vindt 94% van de ouders dat zij hulp hebben gekregen, toen zij die vroegen bij het maatschappelijk werk. Ouders zijn minder tevreden over de hulp van de Regionale Instelling Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg (RIAGG), Bureau Jeugdzorg en de schoolarts. 44% Van de ouders met opvoedproblemen heeft geen hulp gezocht. Bijna de helft van deze groep zocht geen hulp, omdat zij aangaven dat dit niet nodig was (49%).

Van de vijf en zes jarige kinderen die mee hebben gedaan aan het onderzoek was 7% onder behandeling voor psychosociale problemen, hiervan was het grootste deel onder behandeling van een remedial teacher (24%) of een logopedist (32%). Van de kinderen tussen acht en twaalf jaar was 5% onder behandeling voor psychosociale problemen. Het grootste deel hiervan was onder behandeling van een remedial teacher (30%) of het RIAGG (21%). Slechts 4% van beide leeftijdsgroepen was onder behandeling bij het AMW.

1.4 Maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de ontwikkeling en het welzijn van kinderen

In deze paragraaf wil ik de maatschappij schetsen waarin het kind leeft en hoe deze maatschappij kan bijdragen aan de toename van kinderen in de hulpverlening. Welke maatschappelijke ontwikkelingen, tendensen en verschijnselen hebben of kunnen invloed hebben op kinderen? Wat kan ervoor zorgen dat kinderen vaker met problemen te maken krijgen? Wat kan dat bijvoorbeeld betekenen voor hun problematiek? Wat voor invloed hebben deze factoren op kinderen bij het AMW? De ontwikkelingen in de maatschappij zijn zo veelomvattend, dat ik helaas niet in staat ben om alle factoren te belichten. De maatschappij is zeer complex, dit raakt ook opvoeders en kinderen. Ik probeer in deze paragraaf de meest belangrijke factoren te beschrijven. Een deel van de informatie uit deze paragraaf is ontleend aan een publicatie van het SCP⁵.

⁵ Kinderen in Nederland, SCP, 2006. Voorwoord, Hoofdstuk 1, hoofdstuk 2 en hoofdstuk 5.

Met de komst van de anticonceptie is het krijgen van een kind erg veranderd. Het krijgen van een kind is een meer bewuste keus geworden. Ook het aantal kinderen dat men krijgt is verminderd. De meeste mensen krijgen gemiddeld één of twee kinderen en krijgen deze kinderen gemiddeld op latere leeftijd. Mensen die bewust kiezen voor een kind kunnen hoge verwachtingen hebben van een kind, dit kan van invloed zijn op de ontwikkeling en het welzijn van het kind.

De arbeidsparticipatie wordt door de overheid gestimuleerd. Het wordt minder vanzelfsprekend dat moeder thuis blijft om voor de kinderen zorgen. Het aantal tweeverdieners neemt toe. Dit brengt met zich mee dat meer ouders zich wenden tot opvang voor hun kinderen en minder zelf voor hun kinderen zorgen. Toch vinden de meeste anderhalf- en tweeverdieners dat zij de zorg voor hun kind goed kunnen combineren met hun andere bezigheden (85%). Bij éénverdieners ligt dit op 77%.

Er is in Nederland nog weinig onderzoek gedaan naar de effecten op het welzijn van de kinderen wanneer beide ouders werken. De belangrijkste conclusie van het onderzoek van het SCP op dit gebied is dat er weinig verschillen zijn tussen de éénverdieners en tweeverdieners als het gaat om de beoordeling van de opvoeding en de gezinssituatie. Men zou zich kunnen afvragen of dit komt doordat het onderzoek voornamelijk is uitgevoerd onder de niet werkende moeders. Misschien dat er een ander beeld naar voren zou zijn gekomen wanneer de werkende vaders mee hadden gedaan aan het onderzoek.

Door JGZ- artsen en –verpleegkundigen worden zelfs meer opvoedproblemen gesignaleerd bij éénverdieners, dan bij tweeverdieners. Kinderen zelf zijn even tevreden over de sfeer thuis en over hoe ze kunnen opschieten met hun ouders. Er zijn geen verschillen in het welzijn en de emotionele problemen van kinderen met één of twee werkende ouders. De scores op de CBCL⁶ test voor de psychosociale gezondheid uit het onderzoek van het SCP leveren geen verschillen op.

24% van de ouders van kinderen boven de vier jaar maakt gebruik van opvang. 19% van deze kinderen wordt opgevangen door een crèche of kinderdagverblijf, 10% door grootouders, 26% door een betaalde oppas thuis of oppas waar het kind heen gaat. De belangrijkste reden om voor een bepaald type opvang te kiezen is vertrouwdsheid met de persoon of de omgeving (67%). De belangrijkste reden waarom ouders ervoor kiezen om geen gebruik te maken van opvang is dat zij het beter vinden om zelf voor hun kind te zorgen (58%).

Sociale verbanden worden losser en op een andere manier vormgegeven. Naast trouwen zijn er velerlei andere manieren waarop een relatie vormgegeven kan worden. Men kan samenwonen, men kan elkaar ontmoeten via internet en er is de LAT- relatie. Er zijn ook vele vormen van ouderschap, bijvoorbeeld co-ouderschap, alleenstaande ouders, homoseksuele en lesbische stellen met kinderen.

Vanaf de jaren '90 zijn er steeds meer lesbische en homoseksuele stellen die samen kinderen opvoeden. In 1996 werd het aantal kinderen dat opgroeide in zogenaamde 'roze gezinnen' geschat op twintigduizend, een half procent van alle kinderen. De afwezigheid van een vader heeft nauwelijks invloed op de ontwikkeling van deze kinderen. Ook zijn ze niet vaker homoseksueel dan andere kinderen. Kinderen lopen het risico op psychosociale problemen wanneer de omgeving afwijzend reageert op de

⁶ De CBCL-test is een internationaal geaccepteerde en gevalideerde test, die de psychosociale gezondheid van kinderen meet.

gezinssituatie van het kind. Kinderen kunnen op school ook gepest worden om hun gezinssituatie. Zij lopen hierdoor het risico om in een sociaal isolement te geraken. De mate waarin ouders zich geaccepteerd, of afgewezen voelen door de omgeving heeft invloed op de mate waarin ouders het ouderschap zwaar vinden. Er is een verband tussen deze minderheidsstress en de ontwikkeling van het kind. (Warmerdam, 2007, pp. 20-23)

In 2001 bleek uit een persbericht van het CBS dat één op de zes kinderen met een scheiding van de ouders wordt geconfronteerd. 40% van deze kinderen krijgt naar verloop van tijd een stiefouder. ‘Onderzoeksbureau E-quality concludeerde in september nog – na een onderzoek in opdracht van Rouvoet – dat dertig procent van de kinderen van gescheiden ouders kans loopt op gedrags- of emotionele problemen. Bij kinderen van ouders die niet gescheiden zijn is dat vijftien procent.’ (Stam, 2009, pp. 28-31)

Één op de drie kinderen geeft aan dat het eens of meerdere malen is gepest in de afgelopen drie maanden. 10% is in de laatste maanden meerdere malen gepest. 30% heeft in de afgelopen maanden eens of meer gepest, al heeft het grootste gedeelte van deze kinderen dat maar één of twee keer gedaan. Depressieve kinderen worden veel vaker gepest, dan kinderen die niet depressief zijn (86% tegenover 33%). Kinderen die psychosociale problemen hebben worden ook vaker gepest, dan kinderen zonder deze problemen. Het is niet duidelijk of depressie een oorzaak of een gevolg van pesten is. Kinderen die pesten zijn ook vaker depressief dan kinderen die niet pesten (55% tegenover 29%).

De maatschappij verandert van een weet- in een informatiemaatschappij. Mede door het internet hebben kinderen erg veel informatie tot hun beschikking, waar ouders lang niet altijd weet van hebben. Dit zorgt ervoor dat kinderen steeds meer weten op steeds jongere leeftijd, maar niet weten hoe ze deze informatie kunnen gebruiken. De gevaren van moderne media zijn bij zowel ouders als kinderen onbekend.

Hoofdstuk 2: Stichting Maatschappelijk Werk Noordermaat

In dit hoofdstuk geef ik informatie over Maatschappelijk Werk Noordermaat, de instelling waar het onderzoek plaatsvindt. In de eerste paragraaf wordt algemeen iets verteld over de instelling en wat de instelling doet. In de tweede paragraaf beschrijf ik het hulpaanbod voor kinderen van zes tot en met twaalf jaar. In de derde paragraaf beschrijf ik wat voor ondersteuning Noordermaat biedt aan maatschappelijk werkers op het gebied van hulpverlening aan kinderen.

1.1 Algemene informatie over Noordermaat

De visie van Noordermaat:

“De primaire taak van Noordermaat is als basisvoorziening in de eerste lijn hulp te bieden bij psychosociale problematiek van alle inwoners in het werkgebied. Daarnaast willen we inspelen op de gevolgen van ontwikkelingen die leiden tot nieuwe taken en andere hulpvragen van burgers.”

(Maatschappelijk Werk Noordermaat, Jaarverslag 2008, p. 3)

Stichting Maatschappelijk Werk Noordermaat is een middelgrote welzijnsorganisatie voor Maatschappelijk Werk en Sociaal Raadslieden Werk. De afgelopen 10 à 15 jaar is Noordermaat sterk gegroeid en actief in de provincies Groningen en Drenthe. Het werkgebied van NoorderMaat omvat een 12-tal gemeenten: Aa & Hunze, Assen, Midden Drenthe, Noordenveld en Tynaarlo en de Groningse gemeenten Grootegast, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, Marum, Slochteren en Zuidhorn. Het centrale kantoor van Noordermaat staat in Assen en Noordermaat heeft in verschillende gemeenten grote en kleine kantoren en spreekuurpunten. Maatschappelijk Werk Noordermaat had een personeelsomvang van ruim 89 Fte, en een personeelsbestand van 116 personen op 31 december 2008 (Maatschappelijk Werk Noordermaat, Jaarverslag 2008). Binnen Maatschappelijk Werk Noordermaat wordt gewerkt met veel kleine en wisselende contracten.

Maatschappelijk Werk Noordermaat biedt naast individueel AMW ook sociaal raadsliedenwerk, maatschappelijk werk voor slachtoffers van oorlog en geweld in Midden en Noord Nederland, gezinscoaching, Video Home Training, schuldhulpverlening, groepswerk, schoolmaatschappelijk werk op middelbare scholen en basisscholen. Op het gebied van groepswerk biedt Noordermaat: een assertiviteitstraining voor vrouwen, een sociale vaardigheidstraining voor jongeren van dertien tot en met vijftien en zestien tot en met achttien jaar, een mindfulness training, een training voor omgaan met stress, een assertiviteitstraining voor kinderen van tien tot en met twaalf jaar (Schatjes, Katjes, Watjes) en een sociale vaardigheidstraining voor kinderen van zes tot en met tien jaar (Tim en Flapoor).

2.2 Hulpverleningsaanbod voor kinderen van zes tot en met twaalf jaar

Kinderen komen op verschillende wijzen in aanraking met het maatschappelijk werk. Een kind kan te maken krijgen met een maatschappelijk werker, doordat de maatschappelijk werker volgens de systeembenadering werkt in een gezin. Het kind

kan in aanraking komen met een maatschappelijk werker, doordat een maatschappelijk werker Video Home Training of opvoedingsondersteuning biedt aan ouders. In deze gevallen heeft de maatschappelijk werker vaak vooral contact met de ouders en in mindere mate met de kinderen. Een kind kan ook binnen komen via het schoolmaatschappelijk werk, of via een aanmelding door ouders of school. Dan komt een kind vaker alleen in de hulpverlening. Daar heb ik het over in deze scriptie. Noordermaat heeft voor kinderen een individueel en een groepsaanbod. Ten opzichte van 2007, waren er in 2008 meer kinderen en jongeren van nul tot achttien jaar in de hulpverlening (Maatschappelijk Werk Noordermaat, jaarverslag 2008, p. 123).

Individuele hulpverlening

De maatschappelijk werkers van Noordermaat bieden hulpverlening aan kinderen, op een soortgelijke wijze als aan volwassenen. Deze hulpverlening bestaat uit een intake, hulpverlening, evaluatie en afsluiting. Iedere hulpverlener vult de hulpverlening in een op een manier die bij het kind past en gebruikt daarbij verschillende methoden.

Een voorbeeld van een specifieke methode om individueel te werken met kinderen tussen negen en twaalf jaar is de Alles Kidzzz methode. Dit is een methode om sociale vaardigheden en assertiviteit te oefenen met behulp van een werkmap. Gemiddeld bestaat de hulpverlening uit acht bijeenkomsten, waarin iedere keer een ander thema behandeld wordt. Dit thema kan worden gekozen uit de map, afhankelijk van de problematiek van het kind. Het kind maakt thuis en tijdens de gesprekken creatieve opdrachten en deze worden besproken.

Groepswerk

Schatjes, Katjes, Watjes

‘Schatjes, Katjes, Watjes’ is een sociale weerbaarheidstraining voor basisschoolleerlingen van tien tot en met twaalf jaar, die moeilijkheden ondervinden in het contact leggen en samen spelen met leeftijdsgenoten.

Tijdens de bijeenkomsten leren kinderen op een speelse manier vaardigheden zoals:

- Luisteren;
- Problemen oplossen;
- Over gevoelens praten;
- Samenwerken;
- Kritiek geven en ontvangen;
- Zelfvertrouwen ontwikkelen.

Kinderen leren deze zaken door erover te praten, door rollenspelen en door fysieke oefeningen. De kinderen krijgen elke week huiswerk. Ook ouders krijgen elke week een opdracht via de ‘post voor ouders’. Leerkrachten worden schriftelijk geïnformeerd over het programma (folder Schatjes, katjes, watjes, maart 2007).

Tim en Flapoor

‘Tim en Flapoor’ is een sociale vaardigheidstraining voor kinderen van zes tot en met tien jaar. Het doel is om kinderen beter samen te leren spelen. De training bestaat uit vijftien bijeenkomsten van drie kwartier. Onderwerpen zijn bijvoorbeeld: aankijken, nee zeggen, beurtverdeling, vragen stellen, mag ik mee doen etc.

De middelen die worden ingezet zijn modeling (het goede voorbeeld geven), gedragsoefening en positieve bekrachtiging. Kinderen leren het nieuwe gedrag door zo veel mogelijk te oefenen. Elk kind moet thuis een helper hebben, meestal is dit een ouder. Het kind neemt na elke bijeenkomst een helpersbrief mee voor de ouder. Hier staat in wat er in de bijeenkomst is gedaan en wat de ouder met het kind moet oefenen. Er staan ook tips bij voor de ouder om het kind positief te bekrachtigen en om beter te oefenen.

2.3 Ondersteuning voor maatschappelijk werkers

In het onderzoek wordt maatschappelijk werkers gevraagd van welke ondersteuning zij gebruik maken en wat voor ondersteuning zij missen. In deze paragraaf wordt geconcretiseerd welke ondersteuning maatschappelijk werkers op dit moment krijgen van Maatschappelijk Werk Noordermaat, zodat u weet wat er in het verdere verslag wordt bedoeld met een bepaald soort ondersteuning.

Teamvergaderingen

De meest laagdrempelige ondersteuning die Noordermaat biedt zijn de teamvergaderingen. Binnen elk team vinden deze teamvergaderingen iedere week plaats. In de teamvergaderingen zijn er verschillende punten die aan de orde komen, zoals het verdelen van intakes en lopende cliënten, bespreken van de post, het rooster, de aanmeldingen en intakes worden besproken. Er is ook ruimte om cliënten kort te bespreken. Een casus wordt dan aan het team voorgelegd, met de vraag van de maatschappelijk werker. Er wordt gezamenlijk besproken hoe te handelen in deze situatie.

Trainingen

Noordermaat biedt maatschappelijk werkers trainingen. De training kinderpsychologie is een training speciaal toegespitst op hulpverlening aan kinderen.

Leesmateriaal

Maatschappelijk Werk Noordermaat heeft een bibliotheek. Een keer in de zo veel tijd wordt iedereen via e-mail op de hoogte gesteld over nieuwe toevoegingen hieraan. Een overzicht van de boeken die Noordermaat heeft is te vinden op het AMW handboek van Noordermaat. De boeken staan gerangschikt per onderwerp en zijn te vinden op het hoofdkantoor in Assen.

Werkoverleg

Werkoverleg is een overleg tussen maatschappelijk werker en zijn of haar teammanager. De belangrijkste doelen hiervan zijn het ondersteunen van de maatschappelijk werker en het controleren van de kwaliteit op verschillende manieren en gebieden. Gemiddeld vinden deze gesprekken van één keer per twee weken een uur, tot één keer per drie maanden anderhalf uur, plaats.

Intervisie

Intervisie in een vaste groep collega's (zonder teammanager) vindt tien keer per jaar plaats en duurt maximaal twee uur. Het doel is om elkaars handelen te bespreken en zo van elkaar te kunnen leren.

Hoofdstuk 3: Verantwoording van het onderzoek

In dit hoofdstuk zal ik de gekozen onderzoeksmethoden motiveren en laat ik zien hoe het onderzoek is uitgevoerd. Eerst zal ik beschrijven wat de onderzoekspopulatie is en hoe de steekproef genomen is. De daarop volgende paragrafen verantwoorden de onderzoeksmethoden. In paragraaf 5 kunt u vinden hoe het onderzoek verlopen is. In paragraaf 6 licht ik toe hoe ik de onderzoeksgegevens heb verwerkt, in paragraaf 7 vindt u meer informatie over de geldigheid en validiteit van het onderzoek.

3.1 Onderzoekspopulatie en steekproef

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle maatschappelijk werkers binnen Noordermaat die hulpverlening bieden aan kinderen. Dit houdt in dat zij direct te maken krijgen met kinderen en met hen praten in hun functie van maatschappelijk werker.

De enquête is verstuurd naar alle medewerkers, de hele populatie is benaderd. De enquêtes die binnen zijn gekomen zijn getoetst op twee zaken:

- Is de respondent maatschappelijk werker?
- Werkt de respondent met kinderen tussen zes en twaalf jaar?

In de enquête is de vraag gesteld of de respondent geïnterviewd zou willen worden. Hiervan zijn uiteindelijk vijf respondenten geïnterviewd en ik heb één proefinterview gedaan met iemand die de enquête niet heeft ingevuld. De respondenten zijn gekozen door een combinatie van factoren: bereidwilligheid van de respondenten, mogelijkheid om een afspraak te maken en een zo groot mogelijke spreiding van de respondenten op het gebied van geslacht en gemeente.

3.2 Verantwoording van de gekozen dataverzamelingmethoden

Ik heb gekozen voor een enquête (bijlage 2) en interviews (de interviewvragen vindt u in bijlage 3). Hieronder zal ik aangeven wat de motivatie is voor deze keuze.

Er is voor een enquête gekozen om te kunnen schetsen hoeveel maatschappelijk werkers daadwerkelijk moeilijkheden ondervinden wanneer zij hulp verlenen aan kinderen. Dit gedeelte van het onderzoek is kwantitatief, de resultaten kunnen cijfermatig worden verwerkt. Met een observatie, casestudy, of alleen interviews is er te beperkte informatie om iets te kunnen zeggen over alle maatschappelijk werkers van Noordermaat. Verder heeft een enquête als voordeel dat je binnen een beperkte tijd en met een beperkt budget veel mogelijke respondenten kunt benaderen. Door eerst te enquêteren worden knelpunten in kaart gebracht. Om de enquête zo eenvoudig mogelijk te kunnen analyseren heb ik voor gesloten vragen gekozen. Bij een enquête lastig is het lastig om dieper op de antwoorden in te gaan, vandaar dat ik naast de enquête half gestructureerde interviews afneem.

Naar aanleiding van de resultaten van de enquête heb ik de interviewvragen opgesteld. De interviewvragen worden zo geformuleerd dat ze dieper ingaan op de knelpunten die uit de enquête naar voren zijn gekomen. In de enquête wordt er globaal gevraagd

naar de onderwerpen van de onderzoeksvragen. Ik kan zo helder krijgen hoeveel maatschappelijk werkers het wel eens lastig vinden om te werken met kinderen, maar niet precies op welke gebieden. Door middel van interviews kan hier dieper op worden ingegaan. Ik kan zo inzoomen op de moeilijkheden die zich volgens de uitkomsten van de enquête veel voordoen.

Ik heb voor een half gestructureerd interview gekozen, dit is het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek. In dit gedeelte van het onderzoek heb ik gevraagd naar de meningen van de respondenten. Er is voor een half gestructureerd interview gekozen om de verdieping te kunnen zoeken en door te kunnen vragen op onduidelijkheden. Bij een gestructureerd interview is er geen ruimte om eventuele onduidelijkheden op te helderen omdat er gewerkt wordt met een vaste vragenlijst. Bij een open interview liggen de vragen niet vast en is het moeilijk een vergelijking te kunnen maken tussen de antwoorden. De nadelen van alle soorten interviews zijn dat ze veel tijd kosten om af te nemen en te analyseren, bovendien zijn ze vatbaar voor interpretaties van de onderzoeker.

3.3 Verantwoording van de enquête

Vorm

De enquête is verstuurd naar ongeveer 90 personen, er wordt geadviseerd om bij meer dan ongeveer 30 respondenten zo min mogelijk open vragen te stellen (van der Zee, 2007, p. 14). De enquête is bedoeld om te concretiseren, om aantallen te verzamelen (kwantitatief). Ik wil weten of er een probleem is en waar dat probleem dan ongeveer ligt. Om het onderzoek diepte te geven en de kwaliteit op te zoeken heb ik verder gekozen voor aanvullende interviews.

Nadelen van gesloten vragen kunnen zijn dat de respondenten zich niet kunnen vinden in de antwoorden, de antwoorden anders interpreteren, waardoor de resultaten niet representatief zijn. Bovendien kunnen respondenten gedemotiveerd raken door de hoeveelheid tijd die de enquête kost om te maken, als er erg veel vragen met veel antwoordmogelijkheden zijn. Een lage respons door afhaken zorgt ervoor dat het onderzoek minder geldig wordt. Het nadeel van open vragen is dat de enquête lastig te verwerken wordt. Bij een aantal vragen is gekozen voor een open vraag met een kort antwoord. De respondent heeft weinig vrijheid in zijn antwoord. Er wordt bijvoorbeeld gevraagd hoe lang iemand met kinderen werkt. Dit voorkomt een lange lijst met antwoordmogelijkheden.

Er zijn een drie dichotome vragen, vragen met twee antwoordalternatieven. Op deze vragen wordt veelal doorgevraagd om meer duidelijkheid te krijgen. Er zijn een aantal multiple choice vragen gesteld. Bij deze vragen is de nuancering minder van belang, omdat ik juist een conclusie uit deze vragen wil kunnen trekken.

Het grootste deel van de enquête bestaat uit schaalvragen en multiple respons vragen. Een schaalvraag is eigenlijk een meer genuanceerde ja/nee vraag. Voor deze vragen is gekozen om een genuanceerd beeld te krijgen van de mening van de respondent. Voor de meeste vragen is gekozen voor de, meest gebruikte, vijfpuntenschaal. Er is voor gekozen om wel een neutraal midden te hanteren. Sommige onderzoekers kiezen ervoor om geen neutraal midden te hanteren, omdat respondenten die geen keus

durven te maken voor het neutrale midden kiezen. Ik verwacht dat dit bij deze enquête minder aan de orde zal zijn, doordat de enquête anoniem is en de onderwerpen weinig persoonlijk zijn. Bij één vraag is een vierpuntenschaal gehanteerd, omdat dit beter bij de vraag paste.

De multiple respons vragen zijn vragen waarop meerdere antwoorden mogelijk zijn. Hiervoor is gekozen om de respondent meer vrijheid in zijn antwoordkeus te geven dan bij multiple choice. Zo probeer ik te voorkomen dat maatschappelijk werkers zich niet kunnen vinden in een antwoord en daardoor gedemotiveerd raken. Een multiple respons vraag zorgt ook voor een meer genuanceerd beeld, dan een multiple choice vraag.

Bij de antwoorden heb ik geprobeerd om bij multiple choice en multiple response volledig te zijn. Wanneer niet zeker was of dit was gelukt, is 'anders' als extra antwoordmogelijkheid toegevoegd. Er is voor gekozen om geen antwoorden als 'weet ik niet', of 'geen mening' toe te voegen. Ik verwacht dat wanneer iemand het niet weet of geen mening heeft, de vraag open laat. Er is geen open slotvraag, maar de respondenten kunnen wel hun contactgegevens invullen wanneer zij benaderd willen worden voor een interview. Wanneer iemand graag meer kwijt wil over het onderwerp dan is gevraagd, kan diegene in een interview alsnog het hele verhaal kwijt.

De enquête is bewust zo kort en eenvoudig mogelijk gehouden. Het is van groot belang dat de respondenten gemotiveerd blijven om de enquête in te vullen. Om te zorgen voor een logische opbouw is de enquête onderverdeeld in de rubrieken: 'algemeen', 'ervaringen met hulpverlening aan kinderen' en 'ondersteuning bij hulpverlening aan kinderen'. Om een duidelijke afsluiting te maken en de vraag of de respondent geïnterviewd wil worden over het onderwerp, is er voor deze vraag een laatste kopje: 'tot slot'. We starten de enquête met de persoonlijke gegevens, omdat het maar een paar vragen zijn die de enquête inleiden. Er is weinig risico dat de vragen niet ingevuld worden, omdat de vragen niet erg persoonlijk zijn. De respondenten blijven anoniem. Het is niet helemaal gelukt om een eenduidige opzet te krijgen. Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen moesten er nogal verschillende typen vragen gesteld worden. Er komen wel verschillende vraagvormen terug, maar ze staan niet allemaal bij elkaar, omwille van de logische volgorde.

De inleiding is zo kort mogelijk, zodat mensen het sneller lezen en er zo min mogelijk respondenten afhaken. Wanneer zij toch meer informatie willen, is die mogelijkheid er. De enquête is anoniem, tenzij iemand geïnterviewd zou willen worden. Voor het onderzoek is het niet van belang wie de enquête heeft ingevuld. Wanneer de enquête anoniem is, kan het voor de respondent geen belemmering zijn dat iemand zijn persoonsgegevens te zien krijgt. In de inleiding wordt geschreven dat de enquête ongeveer vijf à tien minuten duurt. Dit is berekend door een gemiddelde tijd van ongeveer 20 seconden per vraag in acht te nemen. Dat is ongeveer de tijd die het kost om een multiple respons vraag te beantwoorden (van der Zee, 2007, p. 19). Er is voor een ruime tijd gekozen om irritaties bij respondenten te voorkomen wanneer zij langer dan de gestelde tijd bezig zijn met de enquête. In de inleiding staat een einddatum van het onderzoek vermeld, omdat de respondent moet weten wanneer hij of zij de enquête op moet sturen en ik weet wanneer ik kan beginnen met het verwerken van de gegevens.

De enquête wordt verspreid via de e-mail. De stagecoördinator van Noordermaat verstuurt de enquêtes. De respondent kan de enquête uitprinten en opsturen, of terug e-mailen. Om het de respondent zo makkelijk mogelijk te maken, staat er een adres bovenaan de enquête, zodat de enquête zo uitgeprint en opgestuurd kan worden. De respondent kan de enquête op deze manier snel op papier invullen en opsturen. Een andere optie was om de enquête met de post op te sturen, dit is helaas niet gelukt. De enquête moest zo snel mogelijk de deur uit en het is niet gelukt om de stagecoördinator te bereiken om te overleggen. Bovendien zijn de kosten hiervan hoger en is er maar een klein budget.

Inhoud

De vragen van de enquête zijn in eerste instantie geformuleerd door middel van brainstormen (u vindt de enquête in bijlage 2). Er zijn zo veel mogelijk vragen en topics op papier gezet. Daarna zijn de vragen met verschillende personen besproken, om te kijken of ik zaken over het hoofd zag. Alle tips zijn ter harte genomen en daar is weer over nagedacht. Zo zijn blinde vlekken zo veel mogelijk voorkomen.

De vragen waar ik hierbij vooral mee bezig was waren: beantwoord ik hiermee mijn onderzoeksvragen? Zijn de vragen van belang voor mijn onderzoeksvragen? Hoe is de formulering? Is het voor meerdere interpretaties vatbaar? Hoe zijn de antwoordmogelijkheden? Kan ik dit verwerken? Hier is voor gekozen om de enquête zo open en onbevangen mogelijk te kunnen maken. De enquête is daarna nog eens bekeken met behulp van het boek van Van der Zee (2007), om te voldoen aan de eisen van een enquête.

Belangrijke speerpunten bij het formuleren van vragen waren (p. 21-29 ⁷):

- Zorg dat de lezer de vraag begrijpt;
- Gebruik woorden die maar voor één uitleg vatbaar zijn;
- Formuleer een vraag niet ontkennend;
- Houd de vragen kort;
- Stuur zo min mogelijk in de vraag.

In het formuleren van antwoordmogelijkheden is geprobeerd om zo volledig mogelijk te zijn. Voor de volledige verantwoording van de vragen van de enquête verwijs ik u naar bijlage 4.

3.4 Verantwoording van het interview

Vorm

Het interview is half gestructureerd. Er staan zeven vragen op papier (bijlage 3), de rest van de vragen bedenk ik tijdens het interview. Ik heb de boeken van Verhoeven (2006) en Baarda, Teunissen & de Goede (2005) gebruikt.

De opbouw van het interview heb ik uit het boek van Verhoeven (2006) gehaald. Zij verdeelt een interview in een begin, een kern en een eind. De elementen die zij noemde bij de inleiding en de afsluiting heb ik grotendeels in het interview verwerkt. Eerst bedank ik de respondent voor zijn of haar komst. In het proefinterview deed ik dit later in het gesprek en nogmaals aan het eind van het interview. Ik merkte dat dit

⁷ Van der Zee, 2007

erg onnatuurlijk over kwam, dus heb ik ervoor gekozen om dit gelijk aan het begin te doen. Vervolgens start ik met een inleiding, waarin ik:

- me kort voorstel;
- het gespreksdoel uitleg;
- het product van het onderzoek toelicht;
- de gespreksduur vermeld;
- de taakverdeling vermeld;
- de opbouw van het interview uitleg;
- de gelegenheid geef voor het stellen van vragen.

Ik heb een globaal inleidend verhaal op papier gezet. Dit om me een leidraad te geven bij het afnemen van de interviews.

Om de geïnterviewde verder op zijn of haar gemak te stellen tijdens het interview zorg ik ervoor dat de geïnterviewde van tevoren de interviewvragen en de duur van het interview heeft ontvangen. Tijdens het interview zelf meld ik het als de laatste vraag eraan komt, vraag ik of de respondent nog toevoegingen heeft en hoe de respondent het gesprek heeft ervaren.

Ik heb ervoor gekozen om eerst een proefinterview te doen, om eventueel laatste aanpassingen te kunnen maken. Ik heb op deze manier nogmaals kunnen toetsen of ik meet wat ik wil meten. Dit interview wordt wel meegenomen in de analyse.

In eerste instantie is ervoor gekozen om de interviews niet op te nemen, maar de interviews met twee interviewers te doen, waarvan één van beide notuleerde. Hiervoor is gekozen in verband met tijdbesparing en kostenbesparing voor apparatuur.

Inhoud

Bij het totstandkomen van het interview zijn de enquête en de onderzoeksvragen als leidraad genomen. Ik heb getracht om de vragen zo direct mogelijk te stellen, om zo goed mogelijk de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Voor de verantwoording van de interviewvragen verwijs ik u naar bijlage 5.

3.5 Onderzoeksproces

Enquête

De enquête is op 2 februari verspreid. De enquête is via e-mail verspreid onder alle medewerkers van Maatschappelijk Werk Noordermaat, dat zijn ongeveer 90 maatschappelijk werkers. De sluitingsdatum was op 20 februari, omdat ik niet exact wist wanneer de stagecoördinator de enquête zou versturen. Ik wilde niet dat respondenten gelijk ontmoedigd raakten, omdat de sluitingsdatum al erg snel was. Op 12 februari is er een herinnering verstuurd via e-mail. Op 17 en 18 februari zijn de teams telefonisch benaderd om de medewerkers te motiveren om de enquête in te vullen.

Op 20 februari had ik achttien enquêtes binnen. Hiervan heb ik twee enquêtes helaas niet kunnen gebruiken. Één enquête was ingevuld door iemand die niet werkt als maatschappelijk werker, de andere enquête was ingevuld door iemand die nog niet met kinderen had gewerkt. Er bleven zestien enquêtes over, zeven waren binnen gekomen via de post, negen via e-mail. Het responspercentage is 20%.

Interview

Op de binnen gekomen enquêtes hebben mensen ingevuld of zij geïnterviewd willen worden. Ik heb een selectie gemaakt. De volgende factoren hebben hier een rol in gespeeld: bereidwilligheid van de respondenten, mogelijkheid om een afspraak te maken en een zo groot mogelijke spreiding van de respondenten op gebied van geslacht en gemeente.

De kandidaten voor het interview zijn in eerste instantie benaderd via e-mail. In deze correspondentie heb ik mogelijke data vermeld voor het interview. Één van de kandidaten heeft zich toen teruggetrokken. Met een andere kandidaat is het niet gelukt een afspraak te maken. Tevens zijn er een aantal kandidaten afgefallen omwille van de spreiding. Ik heb getracht een zo groot mogelijke spreiding te bewerkstelligen, er is hierbij gekeken naar het geslacht van de respondent en de locatie waar zij werkzaam zijn. Uiteindelijk zijn er zes respondenten overgebleven. Om de representativiteit te vergroten heb ik ervoor gekozen om ook mensen te interviewen die de enquête niet hadden ingevuld. Het is gelukt om één respondent te vinden die de enquête niet heeft ingevuld en wel geïnterviewd wilde worden.

Om in kaart te brengen of het interview en de vragen duidelijk waren geformuleerd en antwoord zouden kunnen geven op de onderzoeksvragen, heb ik besloten om in eerste instantie een proefinterview te houden. Dit was tevens om me voor te bereiden op volgende interviews. Dit proefinterview is wel meegenomen in de uiteindelijke verwerking van het onderzoek. Uit het proefinterview is gekomen dat letterlijke weergave moeilijk was en dit gaf moeilijkheden bij de uitwerking. Om deze reden is ervoor gekozen om een geluidsopname te maken van de overige interviews.

Alle respondenten hebben minimaal een week voor het interview een e-mail ontvangen met een bevestiging van de datum en tijd van het interview, met de verwachte duur van het interview en de interviewvragen. Zo kregen zij de gelegenheid om zich voor te bereiden.

Ik heb de respondenten om toestemming gevraagd om een geluidsopname te maken, er is hierbij benadrukt dat de opname vertrouwelijk blijft. Alle respondenten hebben ingestemd met de opname. Na afloop van de interviews heb ik de antwoorden uitgeschreven, om zo de antwoorden makkelijker te kunnen vergelijken.

Ik heb ervoor gekozen om de interviews eveneens anoniem te verwerken. Ik hoopte dat de respondent zich vrijer zou voelen in het geven van antwoorden, op deze manier worden de antwoorden zo min mogelijk beïnvloed door wenselijkheid of angst voor eventuele represailles van de instelling.

3.6 Analysemethoden

Eerst heb ik de enquête afgenomen. De respondenten kregen de gelegenheid om deze per post of per e-mail terug te sturen. De reacties zijn genummerd. Vervolgens heb ik voor de eerste analyse een onderscheid gemaakt tussen de digitale en papieren enquêtes. Dit hielp onder andere om makkelijker te kunnen controleren of er fouten waren gemaakt bij het analyseren.

De enquêtes zijn eerst verwerkt door middel van turven. Bij iedere vraag werd het ingevulde antwoord van iedere respondent geturfd. Wanneer een respondent niets had ingevuld of de vraag niet in hoefde te vullen hebben we dit geturfd. Hierdoor kon ik in één oogopslag zien wat was ingevuld en hoe vaak.

Ik heb Excel gebruikt om de resultaten in het verslag te verwerken. De antwoorden heb ik ingevuld in Excel en vervolgens heb ik hier een staafdiagram van gemaakt. Ik heb verschillende mogelijkheden voor de weergave uitgeprobeerd. Uiteindelijk heb ik het staafdiagram geselecteerd op duidelijkheid, overzichtelijkheid en opmaak.

Om vergelijkingen te kunnen maken tussen de verschillende antwoorden heb ik een codeboek gemaakt. Alle vragen en antwoorden heb ik gecodeerd, u kunt het codeboek vinden in bijlage 6. De antwoorden van de respondenten zijn met behulp van Word in een tabel gezet. Het codeerblad met de antwoorden van alle respondenten vindt u in bijlage 7.

De interviews heb ik uitgeschreven met behulp van de bandopname. Ik heb dit zo veel mogelijk letterlijk gedaan, om interpretatiefouten te vermijden. Vervolgens heb ik per vraag gekeken naar verbanden en opvallendheden in de antwoorden van de geïnterviewden. Ik heb me hierbij zo veel mogelijk gehouden aan de woordkeus van de maatschappelijk werker. Door de vergelijking zo letterlijk mogelijk te maken wil ik de kans op interpretatiefouten zo klein mogelijk houden.

3.7 Validiteit en betrouwbaarheid

Validiteit

Validiteit betekent “heb ik onderzocht wat ik wilde onderzoeken, is er een antwoord gekomen op de onderzoeksvraag?”. Ik denk dat ik de validiteit van het onderzoek gewaarborgd heb door bij het opstellen van de vragen voor de enquête en het interview na te gaan of deze mijn onderzoeksvragen zouden beantwoorden. Voordat de enquête is afgenomen zijn de vragen voorgelegd aan derden om blinde vlekken te voorkomen en zijn de vragen tevens gecontroleerd op juistheid en toepasbaarheid. Om de validiteit te vergroten is ervoor gekozen om een proefinterview af te nemen daarnaast is de respondenten rechtstreeks de vraag gesteld of zij denken dan zij voldoende in huis hebben om met kinderen te kunnen werken. Met deze vraag wordt letterlijk de onderzoeksvraag gesteld om deze zo goed mogelijk te kunnen beantwoorden in de conclusie.

De resultaten zijn niet verder generaliseerbaar dan Noordermaat, dit is ook niet de bedoeling geweest. De hele onderzoekspopulatie is benaderd, er is geen steekproef genomen. Helaas is de precieze respons niet geheel duidelijk. De respons van 20% is gebaseerd op een populatie van 90 maatschappelijk werkers. Ik ben met de aanname dat alle maatschappelijk werkers met kinderen werken het onderzoek in gegaan. Nu blijkt dat niet al deze 90 maatschappelijk werkers met kinderen werken is de respons hoger dan 20%. Ik kan geen uitspraken doen over de exacte respons, omdat niet geheel duidelijk is hoeveel maatschappelijk werkers met kinderen werken.

Betrouwbaarheid

Het onderzoek dat ik heb uitgevoerd is voor een deel kwalitatief, ik heb interviews afgenomen. Het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek is cijfermatig, maar gaat om meningen van de maatschappelijk werkers en meningen kunnen veranderen. Doordat het onderzoek gaat over meningen van mensen is het lastig te zeggen of een volgend onderzoek dezelfde resultaten zou opleveren. Wel zorgt de complete beschrijving van het verloop van het onderzoek ervoor dat een andere onderzoeker het onderzoek op precies dezelfde manier uitvoeren.

Ik veronderstelde bij de start van het onderzoek dat alle maatschappelijk werkers met kinderen werken. Pas bij de telefoongesprekken met de medewerkers kwam aan het licht dat niet alle werkers binnen Noordermaat met kinderen werken. Een volgende onderzoeker zou ik adviseren om hier rekening mee te houden. Zo kan de onderzoeker maatschappelijk werkers vragen om een e-mail terug te sturen wanneer zij niet met kinderen werken en de enquête daarom niet invullen.

Hoofdstuk 4: Uitkomsten van het onderzoek

In dit hoofdstuk zal ik de uitkomsten van het onderzoek beschrijven om zo toe te werken naar het laatste hoofdstuk: de conclusie en discussie. Als eerste in dit hoofdstuk zal de enquête worden uitgewerkt, dit is gedaan door middel van tabellen en een codeboek. Vervolgens zijn de interviews verwerkt.

4.1 Uitkomsten van de enquête

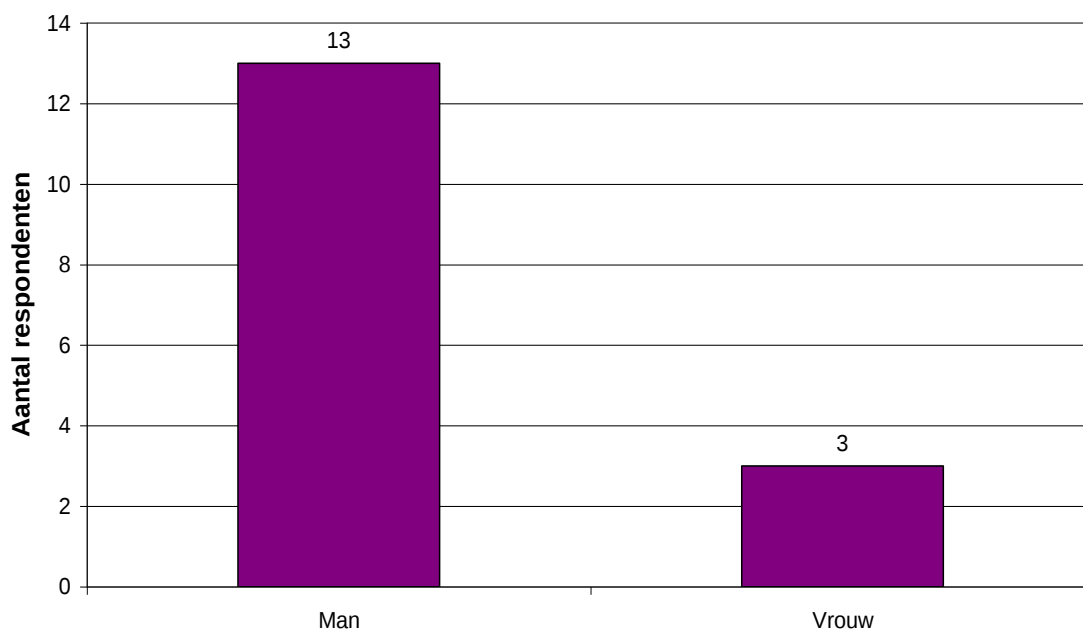
In deze paragraaf beschrijf ik de uitkomsten van de enquête per vraag, gevolgd door een staafdiagram. U kunt de enquête vinden in bijlage 2.

Algemene vragen

Vraag 1: Geslacht

De respondent werd gevraagd om aan te kruisen of hij of zij een man of een vrouw is. Deze vraag is ingevuld door alle zestien respondenten. In figuur 1 ziet u dat drie respondenten man en dertien respondenten vrouw zijn.

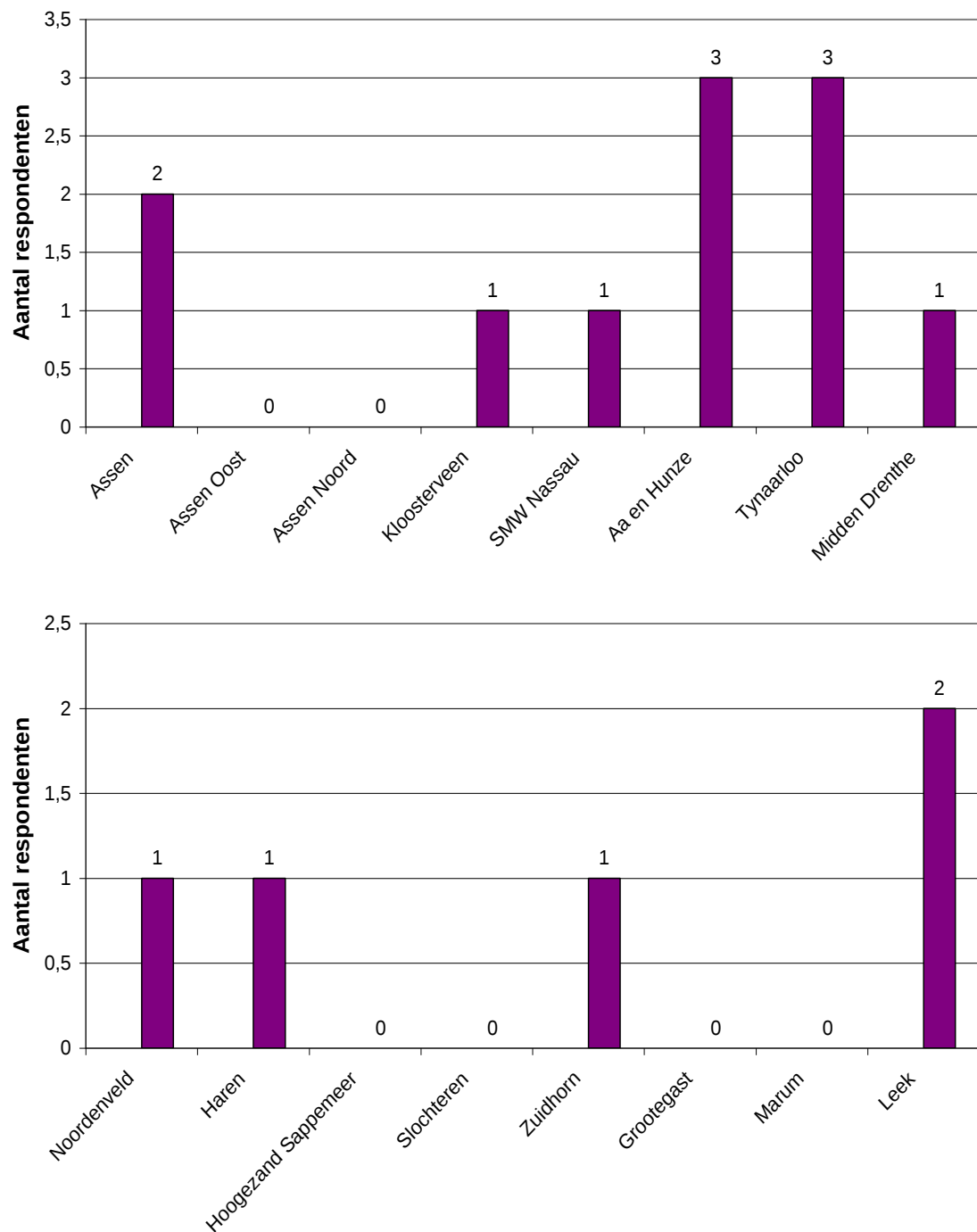
Figuur 1: Geslacht

Vraag 2: In welk team bent u werkzaam?

In deze vraag werd de respondenten gevraagd om aan te kruisen in welk team zij werkzaam zijn (figuur 2). Alle zestien respondenten hebben de vraag ingevuld. Van de teams Kloosterveen, schoolmaatschappelijk werk (SMW) Nassau College, Midden Drenthe, Noorderveld, Haren en Zuidhorn heb ik uit ieder team één enquête ontvangen. De teams Assen en Leek hebben beide twee enquêtes teruggestuurd. Ik heb drie enquêtes ontvangen van de teams Aa en Hunze en Tynaarlo. Van de overige teams binnen Noordermaat heb ik geen reacties ontvangen.

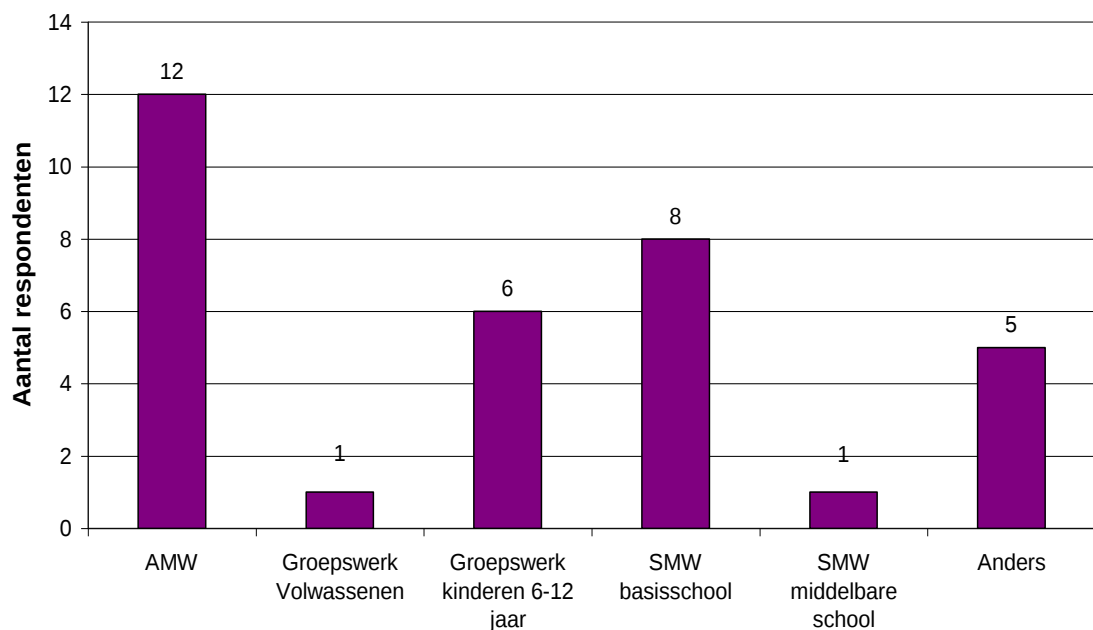
Figuur 2: Werkgebieden

Vraag 3: Wat voor werk doet u?

Er werd aan de respondenten gevraagd wat voor soort werk zij doen. Noordermaat biedt meerdere soorten hulpverlening, waaronder groepswork en schoolmaatschappelijk werk. De maatschappelijk werkers konden meerdere antwoorden invullen, omdat veel maatschappelijk werkers zich met meerdere werksoorten bezig houden. Deze vraag is ingevuld door vijftien respondenten. Twaalf van de respondenten gaven aan dat zij AMW doen. Één maatschappelijk werker gaf aan groepswork met volwassenen en jongeren vanaf twaalf jaar te doen. Zes respondenten werken als groepswerker met kinderen tussen zes en twaalf jaar. Acht maatschappelijk werkers bieden schoolmaatschappelijk werk op een basisschool. Één maatschappelijk werker werkt als schoolmaatschappelijk werker op een middelbare school. Vijf maatschappelijk werkers hebben anders aangegeven. Zij doen OGGz (twee respondenten), spreekuur Jeugd en Gezin, Gezinscoaching, thuisgeweld trajecten en Video Home Training naast hun andere werkzaamheden. In figuur 3 ziet u alle antwoorden.

Figuur 3: Werksoorten (meerdere antwoorden mogelijk)

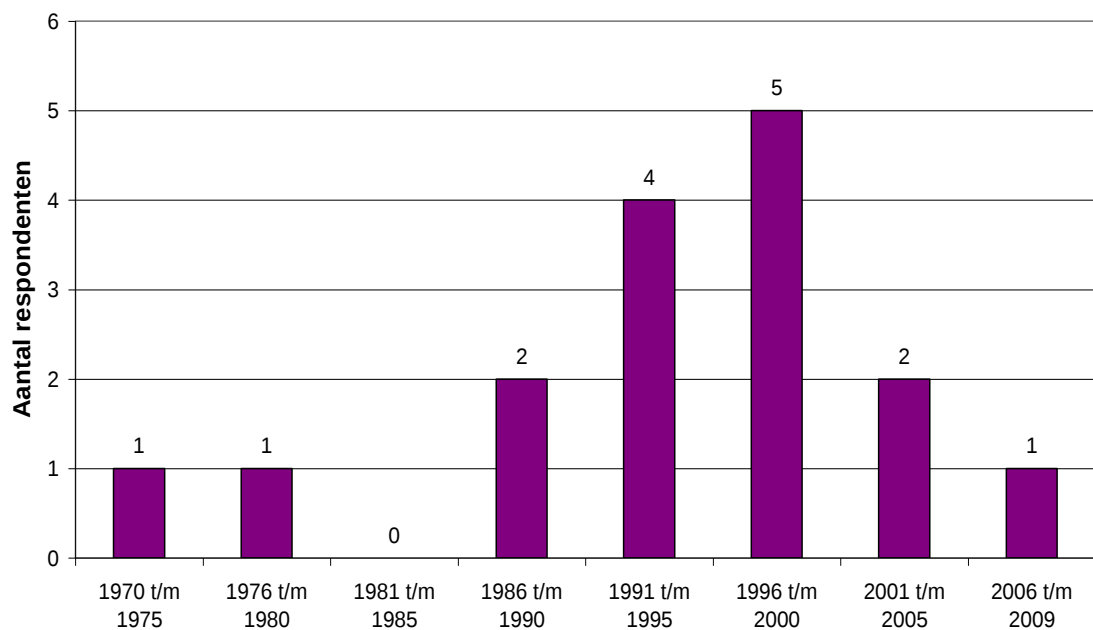
Vraag 4: In welk jaar bent u afgestudeerd?

Deze vraag bestaat uit twee vragen, de eerste vraag is het afstudeerjaar en hier op volgend wordt de vraag gesteld bij welke school dit was. Hieronder staan daarom twee staafdiagrammen om de percentages zichtbaar te maken. Figuur 4 betreft het jaar van afstuderen en figuur 5 de hogeschool waaraan de respondent gestudeerd heeft.

In deze vraag werd de respondenten gevraagd om het jaar van afstuderen te vermelden (figuur 4). Alle zestien respondenten hebben de vraag ingevuld.

In de periode van 1970 t/m 1975 is er één maatschappelijk werker afgestudeerd, van 1976 t/m 1980 was dit er eveneens één. Twee maatschappelijk werkers zijn afgestudeerd in de periode 1986 t/m 1990. In de periode van 1991 t/m 1995 zijn vier van de respondenten afgestudeerd. Verreweg de meeste respondenten zijn afgestudeerd in de periode 1996 t/m 2000, het betreft hier vijf van de zestien. Twee respondenten zijn afgestudeerd in de periode 2001 t/m 2005. Één maatschappelijk werker is afgestudeerd in de periode 2006 t/m 2009.

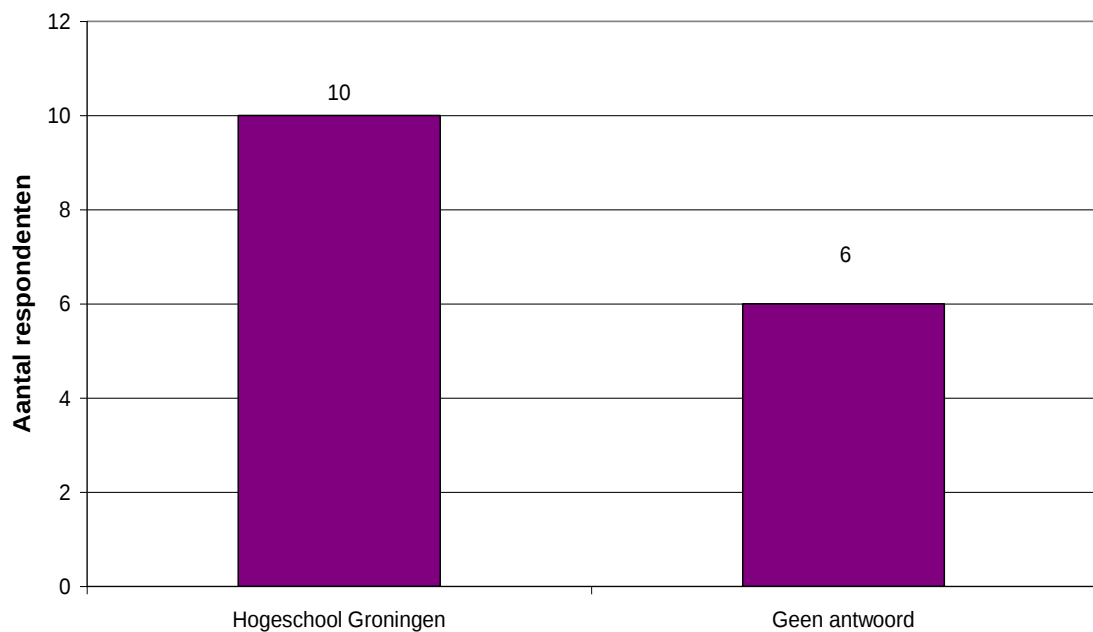
Figuur 4: Afstudeerjaar

Aan welke school bent u MWD afgestudeerd?

In het tweede gedeelte van vraag vier werd de respondenten gevraagd aan welke school ze waren afgestudeerd. De uitkomsten van deze vraag kunt u vinden in figuur 5. Tien van de zestien respondenten heeft deze vraag beantwoord, al deze respondenten zijn afgestudeerd aan de Hanze Hogeschool te Groningen. Omdat de respondenten allen in een ander jaar zijn afgestudeerd, verschilde de naam van de onderwijsinstelling wel, ze zijn echter allemaal afgestudeerd aan wat hedendaags de Hanze Hogeschool wordt genoemd. De overige zes respondenten hebben dit gedeelte van de vraag niet beantwoord.

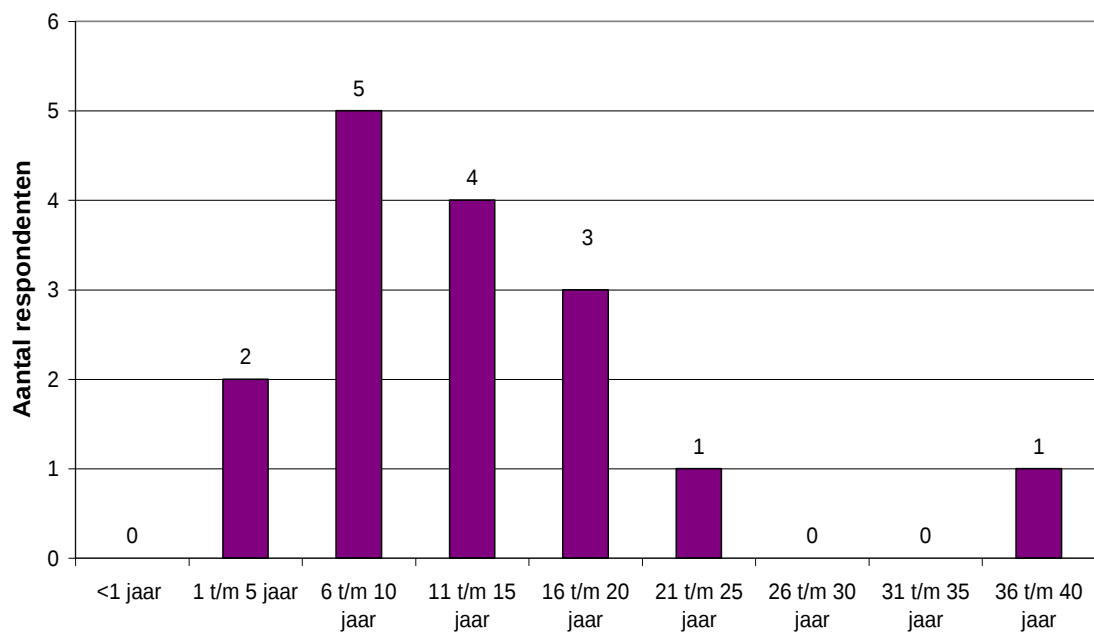
Figuur 5: School

Vraag 5: Hoe lang werkt u als maatschappelijk werker?

Alle zestien respondenten hebben deze vraag beantwoord. In figuur 6 vindt u de uitkomsten. Twee van de respondenten werken korter dan vijf jaar als maatschappelijk werker. Vijf respondenten werken zes tot tien jaar als maatschappelijk werker. Vier hebben tussen elf en vijftien jaar werkervaring als maatschappelijk werker. Drie respondenten werken zestien tot twintig jaar als maatschappelijk werker. Één respondent werkt eenentwintig jaar als maatschappelijk werker en één werkt negenendertig jaar als maatschappelijk werker.

Figuur 6: Werkervaring als MW-er

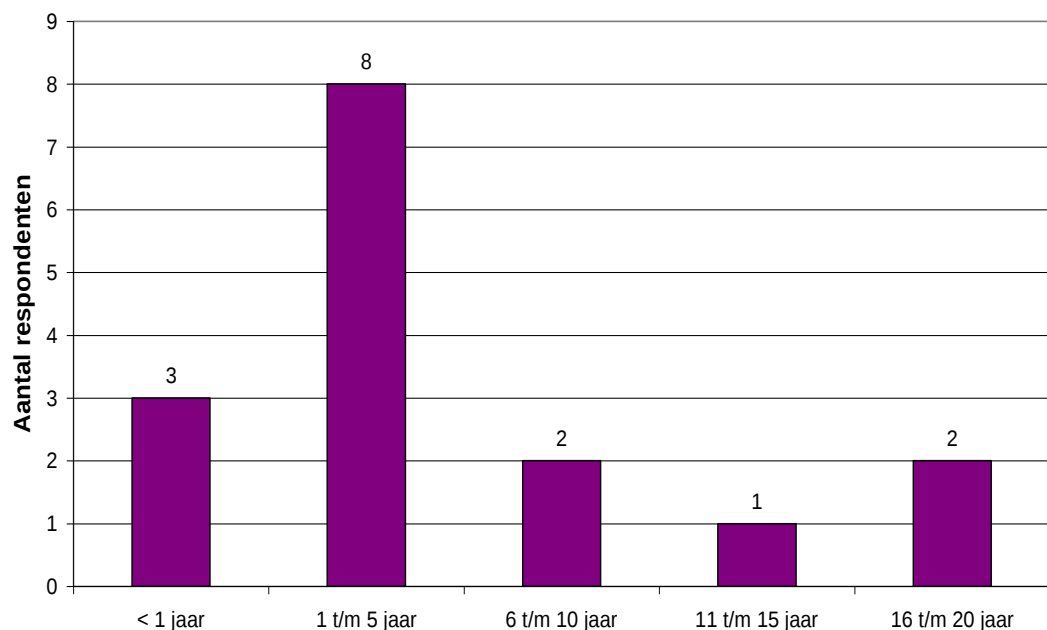

Ervaringen met hulpverlening aan kinderen van zes tot en met twaalf jaar.

Vraag 6: Hoe lang werkt u al met kinderen (in maanden of jaren)?

Deze vraag is beantwoord door alle zestien respondenten, de uitkomsten vindt u in figuur 7. Drie van de respondenten werken korter dan één jaar met kinderen. De helft van de respondenten heeft één t/m vijf jaar ervaring in het werken met kinderen. Twee respondenten werken zes t/m tien jaar met kinderen. Één van de respondenten heeft 11 t/m 15 jaar ervaring in het werken met kinderen en twee werken 16 t/m 20 jaar met kinderen.

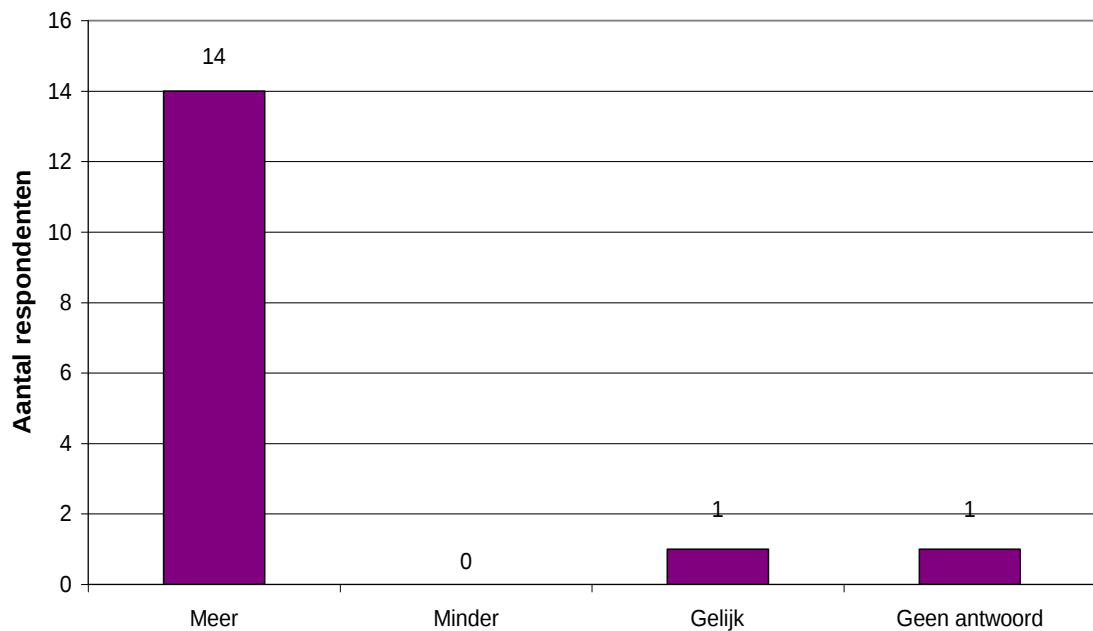
Figuur 7: Werkervaring met Kinderen

Vraag 7: Is het aantal kinderen waar u mee werkt veranderd in de afgelopen drie jaar?

Deze vraag is door vijftien respondenten beantwoord. De uitkomsten ziet u in figuur 8. Veertien hebben ingevuld dat zij meer met kinderen zijn gaan werken in de afgelopen drie jaar. Één respondent gaf aan dat het aantal kinderen gelijk is gebleven. Niemand signaleerde een vermindering van het aantal kinderen waar hij of zij mee te maken kreeg.

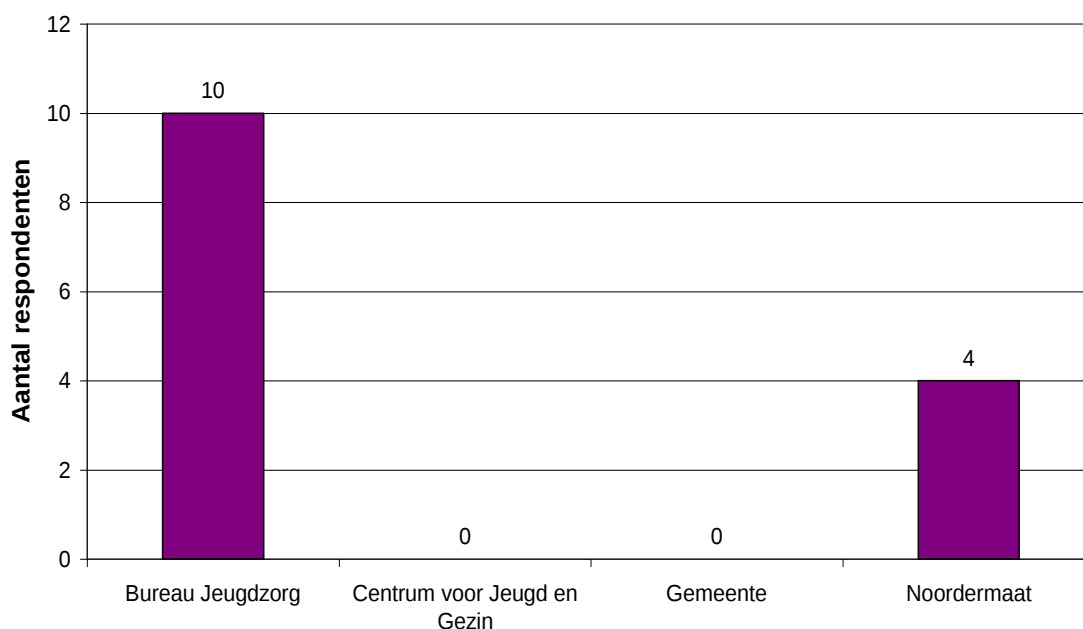
Figuur 8: Gesignaleerde verandering

Vraag 8: Wat denkt u dat de belangrijkste reden is dat het aantal aanmeldingen van kinderen vermeerderd is?

Deze vraag is beantwoord door veertien respondenten. Alleen de respondenten die hadden ingevuld dat zij meer met kinderen zijn gaan werken bij vraag 7 hoefden deze vraag in te vullen. Twee respondenten hoefden de vraag niet in te vullen. Zij worden daarom ook niet meegeteld in de berekening van de percentages. Tien respondenten hebben ingevuld dat zij denken dat de verandering van Bureau Jeugdzorg de oorzaak is van het verhoogde aantal kinderen. Vier respondenten gaven aan dat zij denken dat Noordermaat de oorzaak is van het verhoogde aantal kinderen. De opties Centrum voor Jeugd en Gezin en Gemeente zijn niet ingevuld (figuur 9).

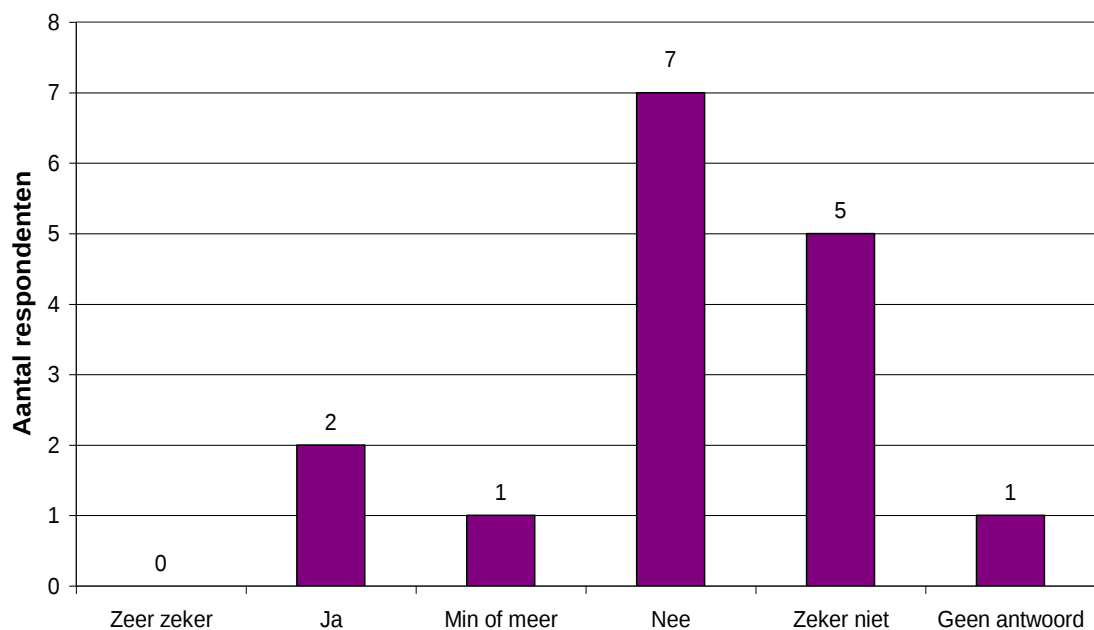
Figuur 9: Oorzaak toename

Vraag 9: Heeft u op de opleiding MWD voldoende geleerd over hulpverlening aan kinderen?

Deze vraag is ingevuld door vijftien respondenten. Twee respondenten vinden dat zij genoeg hebben geleerd over hulpverlening aan kinderen. Hierbij geeft één van hen aan dat dit komt door keuzevakken die zij heeft gekozen. Één respondent geeft aan dat hij of zij min of meer genoeg heeft geleerd over hulpverlening aan kinderen. Zeven respondenten hebben ingevuld dat zij op de opleiding niet genoeg hebben geleerd over hulpverlening aan kinderen tussen 6 en 12 jaar. Vijf respondenten vinden dat zij zeker niet genoeg hebben geleerd. De uitkomsten vindt u in figuur 10.

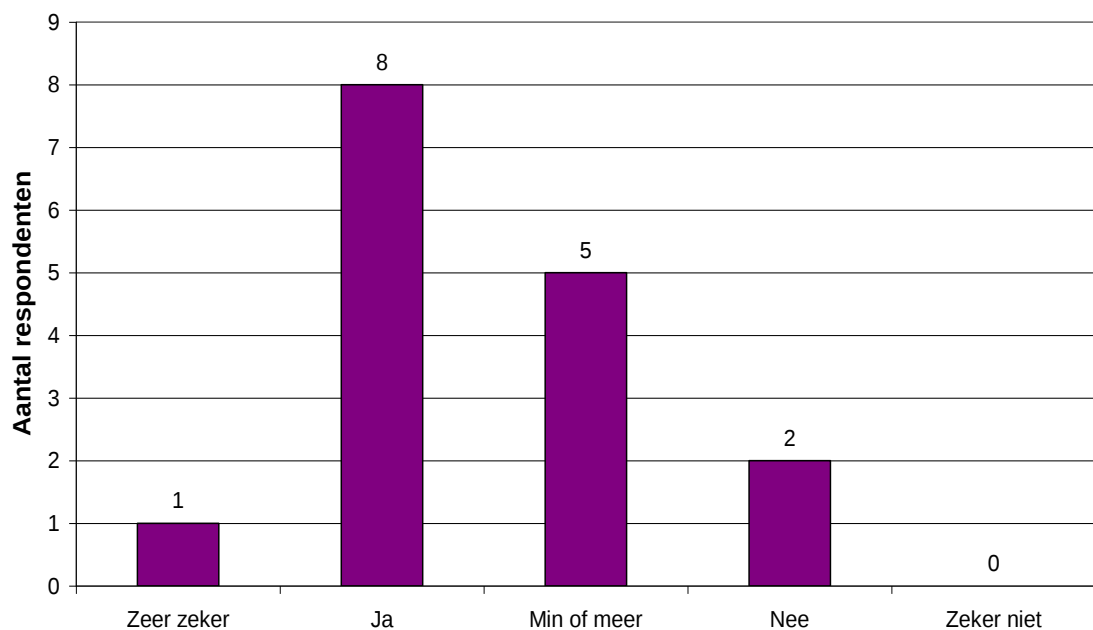
Figuur 10: Opleiding MWD

Vraag 10: Vindt u dat u voldoende in huis heeft om deskundig te kunnen werken met kinderen?

Deze vraag is ingevuld door alle zestien respondenten. In figuur 11 vindt u de antwoorden. Één respondent heeft zeer zeker voldoende in huis om te werken met kinderen. Acht respondenten vinden dat zij genoeg in huis hebben om deskundig te werken met kinderen. Vijf respondenten hebben min of meer voldoende in huis om deskundig te kunnen werken met kinderen. Twee maatschappelijk werkers vinden dat zij niet voldoende in huis hebben om te werken met kinderen. Niemand heeft ingevuld zeker niet voldoende in huis te hebben om met kinderen te werken.

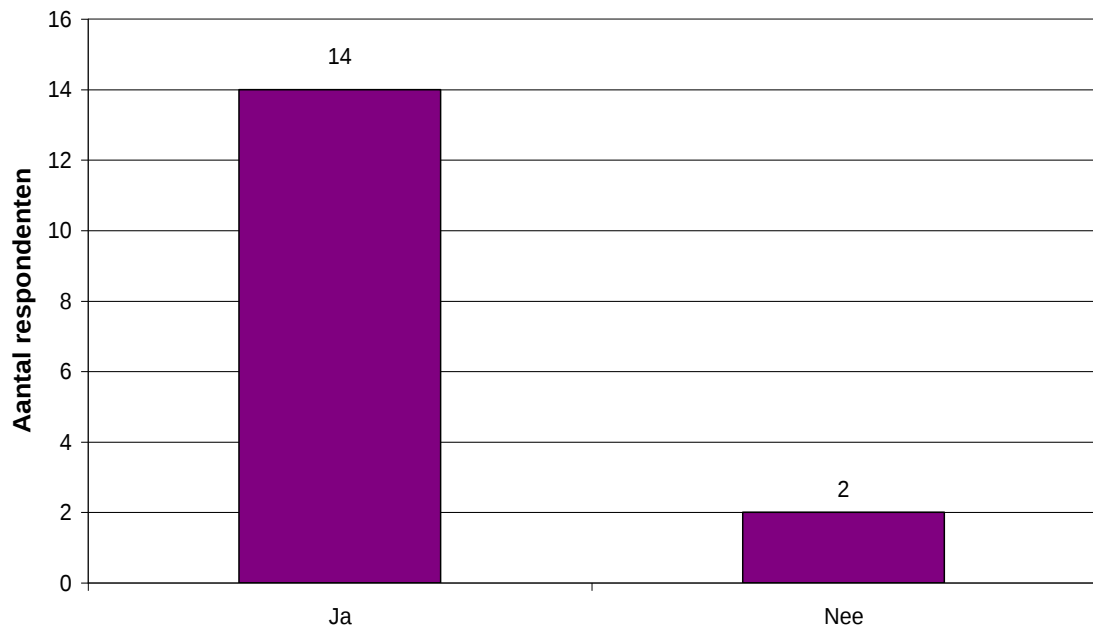
Figuur 11: Deskundigheid

Vraag 11: Ondervindt u wel eens moeilijkheden bij het werken met kinderen?

Deze vraag is ingevuld door alle respondenten. Veertien geven aan wel eens moeilijkheden tegen te komen. Twee respondenten geven aan geen moeilijkheden tegen te komen. De uitkomsten vindt u in figuur 12.

Figuur 12: Moeilijkheden

Vraag 12: Op welk gebied liggen de moeilijkheden die u ondervindt?

Deze vraag is ingevuld door veertien respondenten. Twee respondenten mochten de vraag overslaan, omdat zij geen moeilijkheden tegen komen. Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk, in figuur 13 op de volgende bladzijde vindt u de antwoorden. Vijf respondenten geven aan dat zij wel eens moeite hebben met gespreksvoering. Zes respondenten vinden het lastig om methoden en methodieken te vinden en gebruiken. Zes respondenten hebben wel eens problemen met de samenwerking met ouders, andere hulpverleners, school etc. Zeven respondenten ervaren soms problemen op het gebied van geheimhouding. Vier respondenten hebben moeite met het vinden en verkrijgen van ondersteunend materiaal, zoals tekenmateriaal. Twee respondenten ervaren problemen, omdat zij weinig ervaring hebben met hulpverlening aan kinderen tussen zes en twaalf jaar. Vijf respondenten hebben anders geantwoord, op de volgende pagina vindt u hun reacties.

“Sommige situaties zijn erg ingewikkeld, uit zorg om het belang van het kind. Het is prettig om dan met instellingen in de tweede lijn te overleggen.”

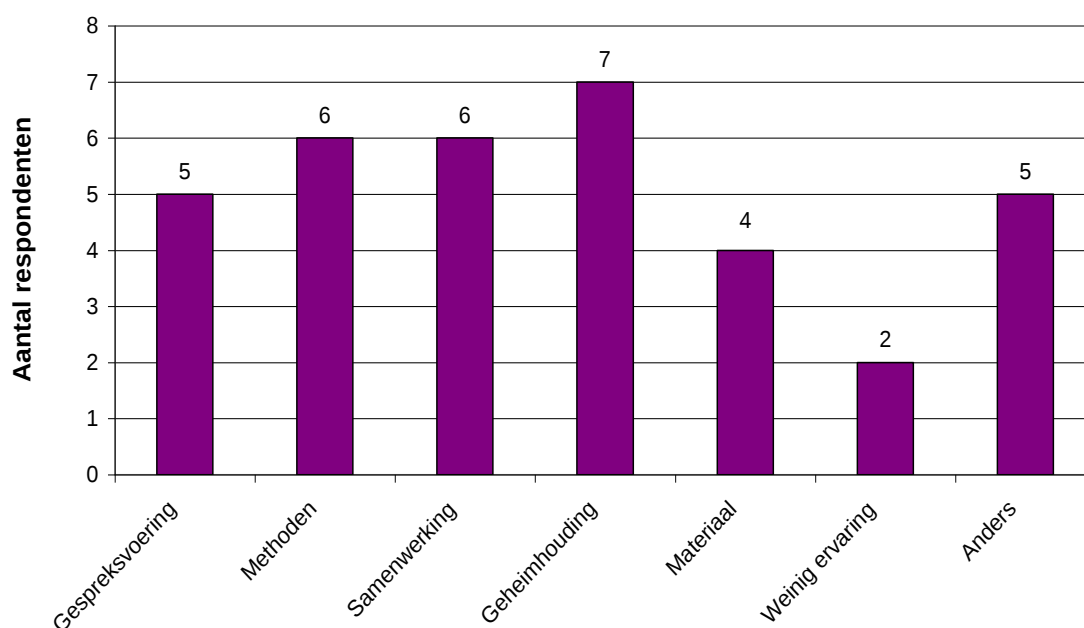
“Maatschappelijk werk is bij uitstek een praatmethodiek. Ik denk dat we terughoudend moeten zijn in ons contact met jonge kinderen. Wat kan hulpverlening, gericht op het kind, utrichten, wat voegt het toe voor een kind, wat beogen we met ons contact? Het contact leggen met kinderen is vaak niet zo ingewikkeld, maar m.i. dient steeds de vraag te zijn, heb ik hier als hulpverlener werkelijk wat te bieden of kan ik me beter richten op hulp aan ouders?”

“Op het gebied van vroegsignalering, vaak zijn problemen al jaren bekend en actueel, maar komen ze niet bij het AMW totdat het escaleert.”

“Eigenlijk vind ik het een specialisme.”

“Ik mis eenduidigheid in hoe schoolmaatschappelijk werk wordt vormgegeven, dit verschilt erg per werker.”

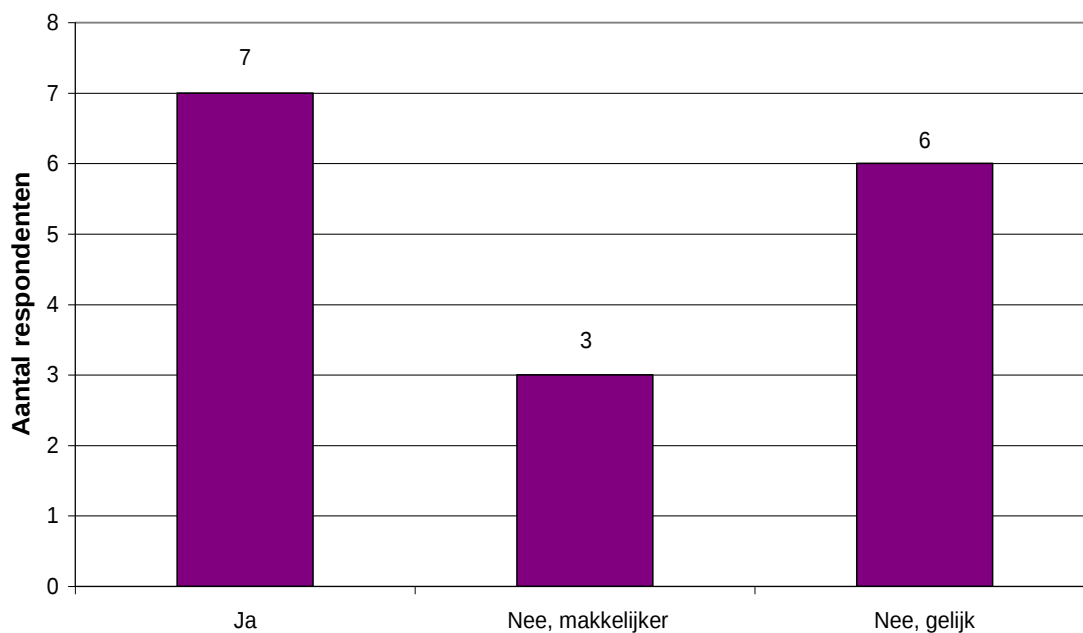
Figuur 13: Gebied moeilijkheden (meerdere antwoorden mogelijk)

Vraag 13: Vindt u de hulpverlening aan kinderen van zes tot en met twaalf jaar lastiger dan de hulpverlening aan volwassenen?

Deze vraag is door alle zestien respondenten beantwoord. In figuur 14 vindt u de uitkomsten. Zeven respondenten geven aan dat ze de hulpverlening aan kinderen tussen zes en twaalf jaar moeilijker vinden. Drie respondenten vinden de hulpverlening aan kinderen makkelijker. Zes respondenten vinden de hulpverlening gelijk.

Figuur 14: Is hulpverlening aan kinderen lastiger?

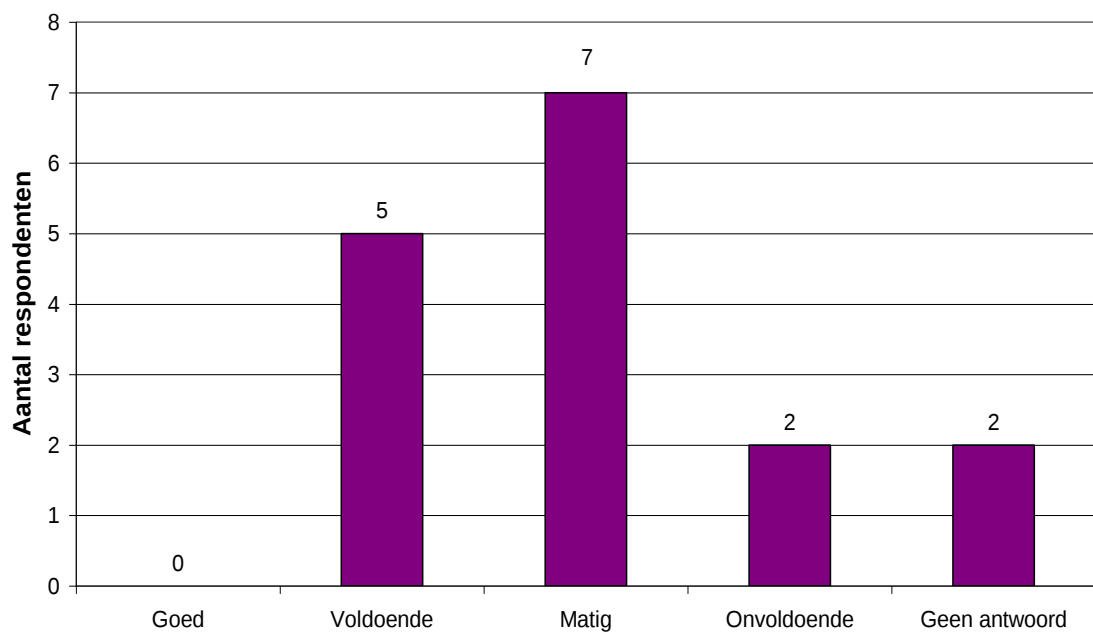

Ondersteuning op het gebied van hulpverlening aan kinderen van 6-12 jaar.

Vraag 14: Wat vindt u van de ondersteuning die Noordermaat u biedt op het gebied van hulpverlening aan kinderen?

Deze vraag is door veertien respondenten beantwoord. Niemand vindt de ondersteuning die Noordermaat biedt goed (figuur 15). Vijf respondenten vinden de ondersteuning voldoende. Zeven respondenten gaven aan dat zij de ondersteuning vanuit Noordermaat matig vinden. Twee respondenten vinden de ondersteuning onvoldoende.

Figuur 15: Kwaliteit ondersteuning

Vraag 15: Van welke ondersteuning maakt u gebruik?

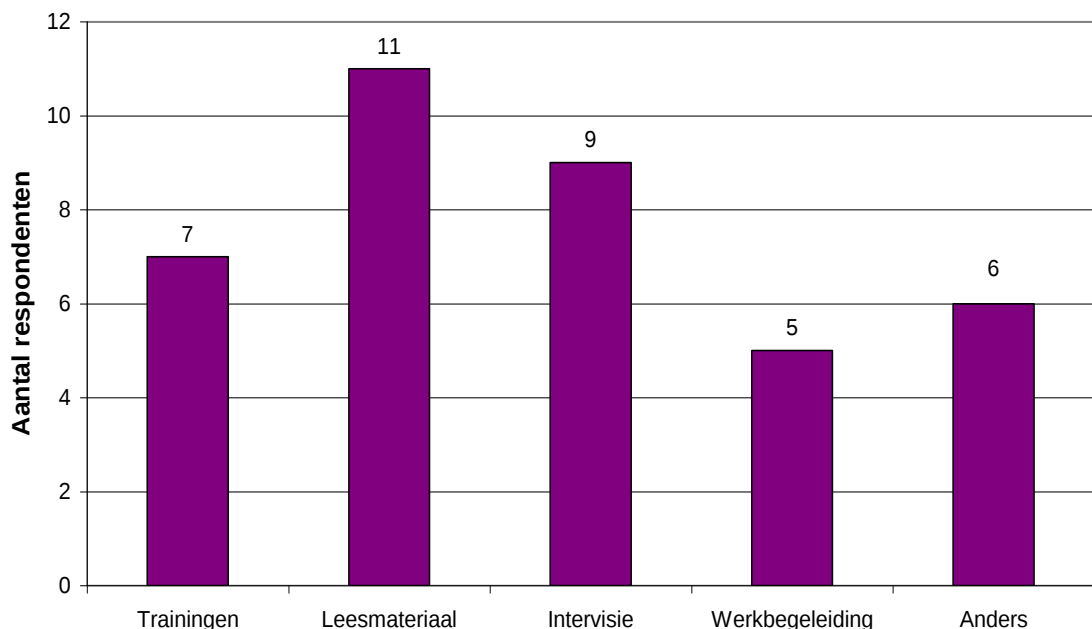
Deze vraag is door alle respondenten beantwoord. Er waren meer antwoorden mogelijk, in figuur 16 vindt u de uitkomsten. Zeven respondenten nemen deel aan trainingen. Elf respondenten maken gebruik van leesmateriaal. Negen respondenten gebruiken intervisie als ondersteuning. Vijf respondenten maken gebruik van werkbegeleiding. Zes respondenten ontvangen andere ondersteuning. Vier van deze respondenten geven aan dat zij gebruik maken van ondersteuning door collega's, waarvan één respondent de teamvergadering noemt. Één maatschappelijk werker zegt gebruik te maken van consultatie. Hieronder citeer ik nog een aantal andere reacties.

“Wij hebben een expertiseteam waar we situaties in kunnen brengen. Expertiseteam bestaat uit GGD, GGZ, BJz, Icare, orthopedagoog en AMW. Dat is heel ondersteunend.”

“Ik zit in de werkgroep schoolmaatschappelijk werk en neem de tijd. Het is voornamelijk zelf uitzoeken en dit kost tijd. Deze neem ik nu ook, wat ondersteund wordt door de teammanager.”

“Ik heb intergratieve kindertherapie gedaan. Verder lees ik veel over de onderwerpen en blijf ik naar creatieve werkmethoden zoeken. Jeugdproblematiek is verzwaard de afgelopen vijf jaar.”

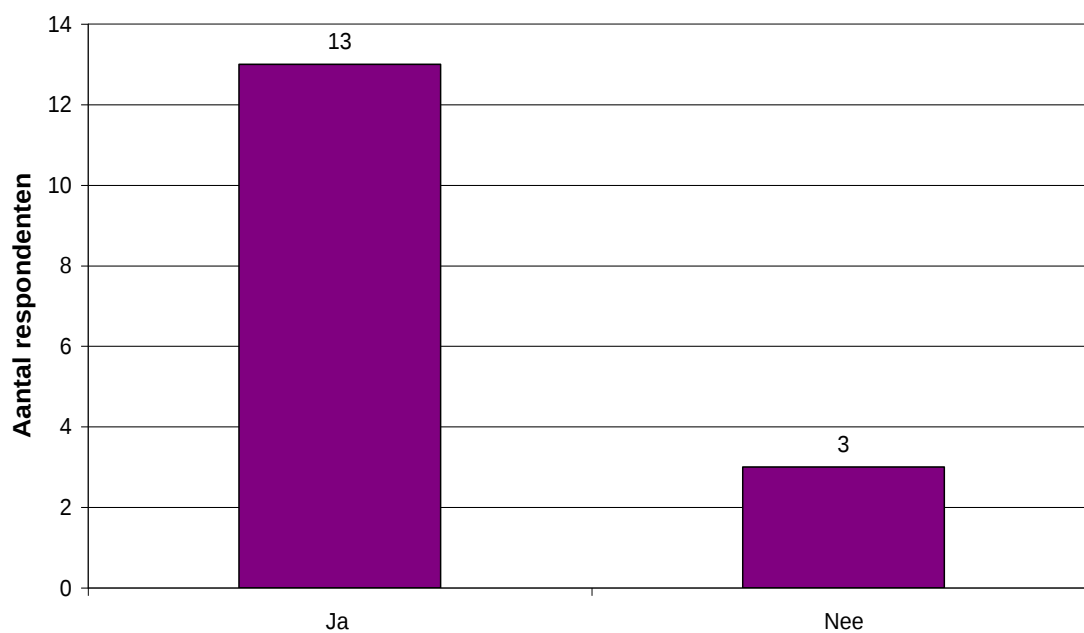
Figuur 16: Huidige ondersteuning (meerdere antwoorden mogelijk)

Vraag 16: Zou u meer ondersteuning willen?

Deze vraag is door alle zestien respondenten beantwoord. De uitkomsten vindt u in figuur 17. Dertien respondenten zouden graag meer ondersteuning willen. Drie respondenten hebben geen behoefte aan meer ondersteuning.

Figuur 17: Behoefte aan ondersteuning

Vraag 17: Van welke ondersteuning zou u meer willen?

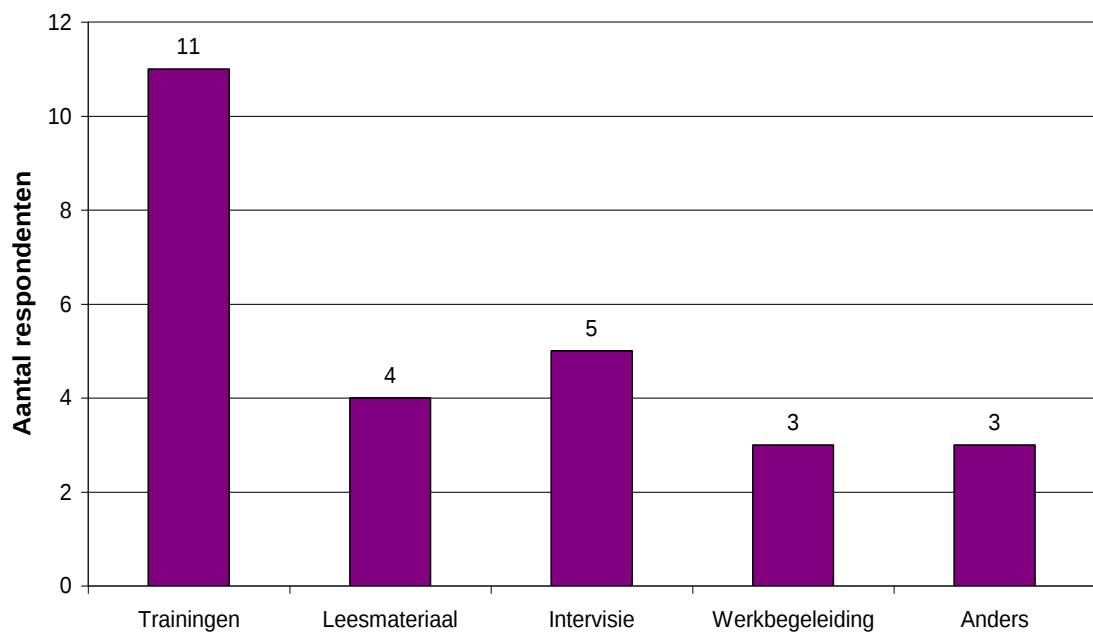
Deze vraag is ingevuld door dertien respondenten. Drie hebben geen behoefte aan extra ondersteuning, dus hoefden deze vraag niet in te vullen. In figuur 18 vindt u de antwoorden van de overige respondenten. Elf respondenten hebben behoefte aan meer trainingen. Vier willen meer leesmateriaal. Vijf respondenten zouden graag meer intervisie willen. Drie hebben behoefte aan meer werkbegeleiding. Drie respondenten zouden graag andere ondersteuning willen, hun reacties leest u hieronder.

“Aanschaf materialen te gebruiken bij gespreksvoering.”

“Een toegespitste training met materiaal voor kinderen. Een methode die breed inzetbaar is.”

“Protocolisering om gelijkvormigheid te krijgen, zodat scholen weten wat zij kunnen verwachten.”

Figuur 18: Behoefte aan: (meerdere antwoorden mogelijk)

4.2 Verwerking van de enquête door middel van het codeboek

Om de antwoorden beter te kunnen vergelijken heb ik een codeboek (bijlage 6) gemaakt. Door middel van het codeerblad (bijlage 7) heb ik resultaten met elkaar vergeleken, om verbanden te kunnen ontdekken die helpen om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

Is er een verband tussen de ervaring met kinderen en de mate van deskundigheid?

Zeven van de zestien respondenten voelen zich ‘min of meer’ tot ‘niet’ deskundig om met kinderen te werken. Al deze respondenten hebben minder dan vijf jaar ervaring. Drie van deze zeven respondenten hebben minder dan één jaar ervaring. De overige respondenten voelen zich ‘wel’ tot ‘zeer zeker’ deskundig. U vindt een schematische weergave van de antwoorden in figuur 19.

Figuur 19

Vraag					
6	10	Zeer zeker	Ja	Min of meer	Nee
	<1			2	1
	1 t/m 5		4	3	1
	6 t/m 10		2		
	11 t/m 15		1		
	16 t/m 20	1	1		
Vraag 6: aantal jaren ervaring met kinderen. Vraag 10: mate van deskundigheid.					

Voelen maatschappelijk werkers die het lastig vinden om met kinderen te werken zich minder deskundig?

Zeven van de zestien respondenten vinden hulpverlening aan kinderen moeilijker dan aan volwassenen (figuur 20). Slechts twee van deze zeven voelen zich deskundig als het gaat om hulpverlening aan kinderen. De overige vijf respondenten voelen zich ‘min of meer’ tot ‘niet’ deskundig. Van hun negen collega’s die hulpverlening aan kinderen makkelijker of gelijk vinden, voelen slechts twee zich ‘min of meer’ bekwaam.

Figuur 20

Vraag				
10	13	Moeilijker	makkelijker	gelijk
	Zeer zeker			1
	Ja	2	2	4
	Min of meer	3	1	1
	Nee	2		
Vraag 10: Mate van deskundigheid				
Vraag 13: Is hulpverlening aan kinderen lastiger, dan hulpverlening aan volwassenen?				

Voelen schoolmaatschappelijk werkers en groepswerkers met kinderen zich meer bekwaam dan AMW-ers?

In figuur 21 heb ik de antwoorden van de respondenten die alleen AMW doen, vergeleken met respondenten die ook de overige opties hebben ingevuld. De werksoort 'anders' is niet meegenomen in de vergelijking, omdat bij 'anders' zowel werksoorten met, als zonder kinderen waren ingevuld.

Er zijn vijf respondenten die alleen AMW doen. Één respondent voelt zich deskundig, twee voelen zich min of meer deskundig en twee voelen zich niet deskundig. Er zijn zeven respondenten die groepswerk en schoolmaatschappelijk werk bieden. Vijf van deze respondenten voelen zich deskundig, twee van hen voelen zich min of meer deskundig. Er zijn twee respondenten die alleen schoolmaatschappelijk werk, of groepswerk aan kinderen bieden, zij voelen zich beide deskundig. Opvallend is dat beide respondenten die zich niet deskundig voelen in de hulpverlening aan kinderen alleen AMW bieden.

Figuur 21

Vraag					
3	10	Zeer zeker	Ja	Min of meer	Nee
	AMW of groepswerk volwassenen		1	2	2
	Anders (Groepswerk kinderen/ SMW)	1	7	3	
Vraag 10: Mate van deskundigheid Vraag 3: Werksoort					

Bestaat er een verband tussen de ervaren moeilijkheden en behoefte aan ondersteuning?

Er lijkt geen verband te bestaan (figuur 22). Zowel respondenten die geen moeilijkheden ondervinden, als respondenten die wel moeilijkheden ondervinden hebben behoefte aan ondersteuning.

Figuur 22

Vraag		
11	16	
	Ja	Nee
Ja	11	3
nee	2	
Vraag 11: Ondervindt u moeilijkheden? Vraag 16: Zou u meer ondersteuning willen?		

Bij het maken van de enquête was er de intentie om nog meer zaken te vergelijken, later bleek om verschillende redenen dat dit niet zou helpen om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Doordat de enquête door weinig respondenten is ingevuld en dus relatief weinig mannen, heeft het weinig zin om de verschillen tussen mannen en vrouw te analyseren.

Ik heb onderzocht of het zinnig was om vergelijkingen te maken op het gebied van ondersteuning. Heeft bijvoorbeeld de waardering van de ondersteuning te maken met het gebruik van de ondersteuning? Door de scores op deze vragen te vergelijken kan ik hier geen geldige conclusies uit trekken, omdat ik niet weet of iemand geen gebruik maakt van ondersteuning omdat het er niet is, of omdat iemand dat niet wil.

Ik wilde onderzoeken of er een verband is tussen de mate van bekwaamheid en wat men geleerd heeft op de opleiding MWD. Uiteindelijk heb ik dit niet gedaan, omdat de ervaring met kinderen van groot belang is. Bekwaamheid, opleiding en ervaring kan men niet van elkaar scheiden.

4.3 Uitkomsten van de interviews

In deze paragraaf zal ik de uitkomsten van de enquête per vraag bespreken (zie bijlage 3 voor de interviewvragen). Er zijn zes maatschappelijk werkers geïnterviewd. Twee mannen en vier vrouwen, uit verschillende teams. Zij hebben alle zes alle vragen beantwoord. Het is belangrijk om bij de uitkomsten van de interviews te zeggen dat ik de tekst zo veel mogelijk letterlijk gebruikt heb. Op deze manier heb ik getracht om interpretatiefouten zo veel mogelijk te vermijden. In de tekst vermeld ik wat er gezegd is. Wanneer iets niet genoemd is wil dat niet zeggen dat een respondent het er niet mee eens is, maar dat de respondent er niets over heeft gezegd.

1. Ik heb genoeg kennis en vaardigheden in huis om deskundig te kunnen werken met kinderen tussen de zes en twaalf jaar.

Drie van de zes respondenten vinden dat zij voldoende kennis en vaardigheden hebben. Één maatschappelijk werker vertelt dat ze zich bijna genoeg toegerust voelt. Één geïnterviewde geeft aan zich niet erg toegerust te voelen. Drie respondenten geven aan dat het altijd beter kan en dat het hierom belangrijk is om altijd te blijven leren.

Vijf respondenten noemen praktijkervaring als belangrijke bron voor het opdoen van kennis, vaardigheden en daarmee deskundigheid. Van deze vijf vinden vier dat de ervaring die zij hebben opgedaan hen nu helpt in de hulpverlening aan kinderen. Één respondent vindt dat hij minder toegerust is, het werken met kinderen is nieuw voor hem. Dus ook bij deze respondent speelt (gebrek aan) ervaring een rol.

2. Wat heeft een hulpverlener volgens u nodig om met kinderen te werken?

Wat respondenten vinden dat een hulpverlener nodig heeft verschilt nogal. Dit heeft waarschijnlijk mede te maken met de verschillende manieren waarop zaken benoemd kunnen worden. Je moet de belevingswereld van een kind kunnen begrijpen en je moet je in deze belevingswereld kunnen inleven, vinden vijf respondenten. De geïnterviewden geven aan dat de belevingswereld van een kind anders is dan die van een volwassene.

Door drie respondenten wordt het winnen van het vertrouwen als belangrijk benoemd. Voor hen is het vertrouwen van een kind hebben de belangrijkste voorwaarde om een kind te kunnen helpen. Zij vinden dat je hier de tijd voor moet nemen en geduldig moet zijn. Je moet aansluiten bij het kind en het kind een veilige plek bieden. Drie respondenten vinden dat het belangrijk is om duidelijk naar kinderen toe te zijn. Het is volgens hen van belang dat de maatschappelijk werker duidelijk aan het kind uitlegt waar hij voor komt, wat het doel van het gesprek is en wat hij als maatschappelijk werker aan de ouders vertelt.

Er zijn twee respondenten die soortgelijke zaken hebben genoemd: kennis van gedrag, gedragsproblematiek en ontwikkeling. Ik heb deze samengevoegd, ook al kwamen de bewoordingen niet geheel overeen. Deze maatschappelijk werkers vinden het belangrijk dat je je bewust bent van de ontwikkelingsfasen van het kind en dat je hun gedrag kunt interpreteren. Het is hierbij van belang dat je kennis hebt van ontwikkelingspsychologie en gedragsproblematiek.

Twee geïnterviewde maatschappelijk werkers vinden dat affiniteit met de doelgroep een belangrijk aspect is als je met kinderen werkt. Daarnaast hebben twee respondenten genoemd dat je alle kennis en vaardigheden als algemeen maatschappelijk werker hoort te bezitten.

Opvallend was dat één respondent aangaf dat je als maatschappelijk werker over terughoudendheid moet beschikken tegenover een kind. De praatmethodiek die het maatschappelijk werk in individuele hulpverlening hanteert sluit vaak niet aan op jonge kinderen. Dat maakt het van belang om je goed af te vragen met welk doel je een gesprek voert en wat je het kind kunt bieden.

3. Hoe vindt u de hulpverlening aan deze kinderen?

Alle geïnterviewden vinden kinderen een leuke doelgroep, ze hebben allen affiniteit met de doelgroep. Alle respondenten geven aan dat werken met kinderen iets is waar je affiniteit mee moet hebben. Niet alle maatschappelijk werkers zouden verplicht moeten worden om te werken met kinderen. Alle respondenten vinden dat je je ook voor een deel moet kunnen specialiseren in hulpverlening aan kinderen. Drie respondenten vinden specialisaties in het algemeen een goede zaak.

Vier maatschappelijk werkers denken dat je betere hulpverlening kan bieden wanneer je maatschappelijk werkers met affiniteit laat specialiseren. Drie geïnterviewden vinden dat je niet overal evenveel van kunt weten en dat het daarom verstandig is om werkers te laten specialiseren.

4. Tegen welke problemen loopt u aan of bent u in het verleden tegen gekomen in de hulpverlening met deze kinderen?

De problemen die de geïnterviewden tegen komen zijn veelal specifiek benoemd. Ik denk dat dit ervoor zorgt dat er weinig consensus is over welke problemen maatschappelijk werkers tegen komen. Om toch enige vergelijking te kunnen maken heb ik ervoor gekozen om de antwoorden onder te verdelen in categorieën.

Er zijn twee maatschappelijk werkers die aangeven dat zij wel eens moeilijkheden ondervinden met de vraag: ingrijpen of niet? Wanneer gaat het te ver in de situatie van

een kind. Wanneer doorbreek je de geheimhoudingsplicht en waarschuw je andere instanties, zoals het AMK? Wat deze twee maatschappelijk werkers aangeven heeft te maken met de geheimhoudingsplicht naar andere instellingen. Een andere maatschappelijk werker gaf aan het wel eens moeilijk te hebben met de geheimhoudingsplicht naar ouders toe. Wat vertel je wel en niet aan ouder?

Twee geïnterviewden geven aan dat zij het soms lastig vinden om de ouders te motiveren en mee te krijgen in de hulpverlening. Het is belangrijk dat ouders toestemming geven voor hulpverlening en vaak is het ook belangrijk dat zij meewerken met de hulpverlening voor het resultaat van de gesprekken. Als maatschappelijk werker moet je dit uitleggen aan ouders.

Twee maatschappelijk werkers vinden het lastig om met loyaliteitsconflicten bij een kind om te gaan. Dit speelt vooral bij kinderen van ouders die zijn gescheiden en wanneer een kind problemen heeft met ouders.

Twee maatschappelijk werkers geven expliciet aan geen moeilijkheden te ervaren in gesprek met het kind zelf. Twee andere geïnterviewden hebben geen problemen benoemd in gesprek met een kind. De laatste (overige twee) respondenten geven aan dat zij wel problemen ondervinden als zij met kinderen in gesprek zijn. Één van hen ondervindt problemen op het gebied van gesprekstechnieken, de ander vindt het lastig om in te schatten waar de grenzen van het kind liggen tijdens het gesprek, wat kan het kind aan. Opvallend is dat beide relatief kort aan het werk zijn en vergeleken met de andere geïnterviewden weinig ervaring hebben. Deze respondenten zijn zes maanden en zestien maanden aan het werk met kinderen van zes tot en met twaalf jaar. De overige geïnterviewden zijn langer dan zes jaar werkzaam met jonge kinderen in hun functie van maatschappelijk werker.

5. Welke ondersteuning ontvangt u van Noordermaat? Is dit voor u voldoende?

Bij de ondersteuning van Noordermaat wordt het vaakst de steun van directe collega's genoemd (vier keer). Een aantal werkers hebben hier meer steun aan, dan aan de instelling. Sommige van deze werkers vinden dat ze geen steun krijgen van Noordermaat.

Twee van de respondenten noemen de training kinderpsychologie. Daarnaast hebben twee maatschappelijk werkers een training gevolgd toen de wet op jeugdzorg veranderde in 2005. Één van deze twee noemde specifiek de training 'motivatietechnieken', deze training is destijds gegeven door jeugdzorg.

Opvallend was de werkgroep schoolmaatschappelijk werk voor maatschappelijk werkers die schoolmaatschappelijk werk bieden in Assen. Één van de respondenten heeft deze werkgroep genoemd tijdens het interview en was hier positief over. Voor zover wij weten bestaat deze werkgroep alleen in Assen.

6. Wat zou Noordermaat meer kunnen doen in de ondersteuning als het gaat om hulpverlening aan jonge kinderen?

Drie maatschappelijk werkers geven aan dat ze behoefte hebben aan meer scholing. Dit sluit aan op de opmerking aan het begin van een aantal werkers: je bent nooit uitgeleerd. Voor trainingen bestaan er verschillende ideeën. Opvallend was dat het werkers niet uitmaakt of er een extern iemand of een collega maatschappelijk werker met expertise deze training geeft.

Drie maatschappelijk werkers geven aan dat het voor de hulpverlening belangrijk is dat maatschappelijk werkers de beschikking hebben over een kindvriendelijke ruimte, ook is er behoefte aan materialen zoals blokken en kleurpotloden.

Eveneens vinden drie van de respondenten dat ze te weinig vrijheid krijgen en zij zouden dit graag anders willen zien. Zo krijgen zij vijf gesprekken voor schoolmaatschappelijk werk en ze vinden dit te beperkt. In een aantal gemeenten zijn er te weinig maatschappelijk werkers om alle scholen te kunnen bedienen. Een extra doelgroep vraagt ook om extra middelen van de gemeente. Drie maatschappelijk werkers vinden het belangrijk dat Maatschappelijk Werk Noordermaat zich meer gaat profileren. Andere instellingen moeten weten wat Noordermaat doet.

Verder wordt er door twee maatschappelijk werkers genoemd dat zij graag zouden zien dat Noordermaat meer ondersteuning biedt aan nieuwe werkers. Momenteel wordt deze ondersteuning voornamelijk geboden door directe collega's, dit zou kunnen worden aangevuld door werkbegeleiding en trainingen.

Casuïstiek bespreking zou ook een goede aanvulling zijn volgens twee van de respondenten. De voorkeur gaat uit naar een casuïstiek bespreking met verschillende teams. Één van deze respondenten doet schoolmaatschappelijk werk en zou het prettig vinden als schoolmaatschappelijk werkers meer samen gaan uitwisselen. Een andere schoolmaatschappelijk werker geeft aan dat zij het fijn vindt als er een vast aanspreekpunt zou zijn voor vragen over hulpverlening aan kinderen.

7. Hebt u zelf nog toevoegingen?

Bij toevoegingen wordt genoemd dat maatschappelijk werkers het schoolmaatschappelijk werk een goede ontwikkeling vinden. Het zorgt voor meer laagdrempeligheid (genoemd door twee geïnterviewden) en makkelijkere bereikbaarheid van het maatschappelijk werk voor cliënten (genoemd door twee geïnterviewden).

Hoofdstuk 5: Conclusies en discussie

Tijdens mijn jaarstage heb ik gesignaleerd dat er meer kinderen bij het AMW terecht komen, dit vormde de aanleiding voor het onderzoek. Ik heb onderzocht of de maatschappelijk werkers binnen Noordermaat zich deskundig voelen in de hulpverlening aan kinderen en of zij hier ondersteuning bij nodig hebben. De onderzoeksvragen zijn:

1. *Vinden maatschappelijk werkers van Noordermaat, die met kinderen werken, dat zij genoeg kennis en vaardigheden hebben om deskundig te kunnen werken met kinderen van zes tot en met twaalf jaar?*
2. *Wat zijn de zaken die zij lastig vinden?*
3. *Wat voor ondersteuning hebben zij hier eventueel bij nodig?*

Met dit onderzoek wil ik bijdragen aan de optimalisatie van hulpverlening aan kinderen binnen Noordermaat door middel van betere ondersteuning van werkers. Om meer te weten te komen over het onderwerp ben ik gestart met een klein literatuuronderzoek. Vervolgens heb ik een enquête afgenomen onder de maatschappelijk werkers van Noordermaat, om globaal een beeld te krijgen van wat er speelt onder de medewerkers. Ik heb de verdieping gezocht door middel van zes interviews.

Wat betreft mijn conclusie stel ik mij bescheiden op gezien de respons op de enquête betrekkelijk laag was. Dit kan betekenen dat de resultaten niet representatief zijn voor alle maatschappelijk werkers binnen Noordermaat.

5.1 Conclusies

In deze paragraaf zal ik antwoord geven op de onderzoeksvragen.

1. *Vinden maatschappelijk werkers van Noordermaat, die met kinderen werken, dat zij genoeg kennis en vaardigheden hebben om deskundig te kunnen werken met kinderen van zes tot en met twaalf jaar?*

Meer dan de helft van de respondenten geeft aan zich voldoende tot zeer deskundig te voelen in de hulpverlening aan kinderen (9 van de 16). Het overig deel voelt zich min of meer (5) tot niet deskundig (2). Er bestaat een verband tussen de ervaring met kinderen en de ervaren deskundigheid: alleen maatschappelijk werkers met minder ervaring dan zes jaar voelen zich minder deskundig. Uit de interviews is gekomen dat praktijkervaring van belang is bij de ervaren deskundigheid, meer ervaring zorgt voor een grotere deskundigheid. Als kanttkening geven drie van de zes geïnterviewden aan dat men wel moet blijven leren om deskundigheid op peil te houden.

2. *Wat zijn de zaken die zij lastig vinden?*

Het grootste gedeelte van de respondenten heeft in de enquête aangegeven wel eens problemen te ondervinden in de hulpverlening aan kinderen (14 van de 16). In de interviews gaven alle zes geïnterviewden aan wel eens moeilijkheden te hebben. Uit de

enquête is tevens gebleken dat bijna de helft van de respondenten de hulpverlening aan kinderen lastiger vindt dan hulpverlening aan volwassenen (7 van de 16).

De moeilijkheden die zowel in de enquête, als in de interviews terugkomen zijn: geheimhouding en samenwerking.

De helft van de respondenten van de enquête heeft ingevuld wel eens moeilijkheden te ondervinden op het gebied van geheimhouding (7 van de 14). In de interviews geven drie van de zes maatschappelijk werkers aan hier wel eens problemen mee te hebben. Ingrijpen of niet in een situatie en geheimhouding naar ouders toe worden genoemd. Moeilijkheden met samenwerking werd door bijna de helft van de respondenten aangekruist (6 van de 14). In de interviews werd dit door twee geïnterviewden benoemd. Zij hebben dan vooral moeite met het motiveren van ouders voor hulpverlening.

In de enquête komt naar voren dat bijna de helft van de respondenten ook wel eens moeite heeft met het vinden en gebruiken van methoden en methodieken (6 van de 14).

3. Wat voor ondersteuning hebben zij hier eventueel bij nodig?

Een groot deel van de geënquêteerden vindt de ondersteuning van Noordermaat matig (7 van de 14). Ongeveer een derde van de respondenten vindt de ondersteuning goed (5). Toch geeft het grootste gedeelte van de geënquêteerden aan behoefte te hebben aan meer ondersteuning (13 van de 16).

Een overgroot deel van de respondenten geeft aan behoefte te hebben aan trainingen (11 van de 13). Drie van de zes maatschappelijk werkers in de interviews geven hetzelfde aan. Verder lijkt er vooral behoefte te zijn aan intervisie (5 van de 13) en leesmateriaal (4 van de 13).

Tijdens de interviews werd er een onverwacht onderwerp aangesneden. Alle geïnterviewden vinden het belangrijk dat alleen werkers met affiniteit met kinderen zouden moeten werken.

5.2 Discussie

Met dit onderzoek heb ik beoogd om nader te onderzoeken of hulpverlening aan de doelgroep kinderen andere eisen stelt aan maatschappelijk werkers. Voelen zij zich deskundig in deze hulpverlening? Ik ben met een bepaalde hypothese dit onderzoek in gegaan, namelijk dat hulpverlening aan kinderen anders en nieuw is, en dat dit andere expertise vraagt van werkers. Toch heb ik het onderzoek zo onbevangen en open mogelijk opgezet naar mijn idee. Ik denk dat de vraagstelling van het onderzoek is beantwoord. Ik hoop dat het maatschappelijk werkers kan ondersteunen in hun werk.

Toen ik dit onderzoek startte was niet geheel duidelijk of het nu inderdaad zo is dat er meer kinderen terecht komen bij het algemeen maatschappelijk werk. Naar aanleiding van het onderzoek denk ik dat ik deze aanname redelijk heb kunnen onderbouwen. De verandering van Bureau Jeugdzorg had tot doel dat er meer kinderen terecht zouden komen bij de voorliggende voorzieningen, zoals het maatschappelijk werk. De Centra

voor Jeugd en Gezin begeven zich op hetzelfde vlak als de werkzaamheden van het AMW. Uit de enquête bleek dat het grootste gedeelte van de geënquêteerden een vermeerdering van het aantal kinderen ervaart (14 van de 15). Zij schrijven dit voor het grootste deel toe aan de verandering van BJz (10 van de 14). Uit het jaarverslag 2008 van Noordermaat bleek dat de instroom van kinderen in 2008, ten opzichte van 2007, is vergroot. In de interviews is genoemd dat het AMW eerder enkel te maken kregen met kinderen binnen een gezin. Het gezin was in de hulpverlening en het kind hoorde hierbij. Nu komen kinderen individueel in de hulpverlening terecht, via scholen en ouders. Het kind staat centraal.

Uit het onderzoek bleek dat een groot deel van de maatschappelijk werkers zich min of meer tot zeer deskundig voelen om te werken met kinderen. Dit is mooi. Naar mijn idee is het een compliment voor de werkers en de instelling. Wel vind ik het een zorgwekkend signaal dat de werkers aangeven dat zij meer behoefte hebben aan scholing. Ik begrijp dat trainingen hoge kosten met zich meebrengen voor de instelling. Als instelling ben je afhankelijk van subsidies van gemeenten. Toch blijft het naar mijn idee belangrijk om werkers te scholen. Hier kun je je dan ook mee profileren en zo op lange termijn als instelling betere kwaliteit bieden en meer geld binnen halen. Ook zorgwekkend vind ik het signaal uit de interviews dat er weinig ondersteuning is voor nieuwe medewerkers, met daarnaast de constatering dat werkers die korter met kinderen werken zich minder deskundig voelen. Het zou kunnen zijn dat hier een leemte valt in het beleid van Noordermaat. Deze leemte zou invloed kunnen hebben op de kwaliteit van hulpverlening. Nieuwe werkers zijn namelijk de toekomst van de instelling.

Ik denk na het uitvoeren van dit onderzoek dat hulpverlening aan kinderen anders is dan hulpverlening aan volwassenen. Uit de interviews blijkt dat het voor de werker van belang is om zich te kunnen inleven in de belevingswereld van een kind en deze belevingswereld is anders dan die van een volwassene. Hulpverlening aan een kind lijkt meer creativiteit van werkers te vragen, dan alleen creativiteit in gesprekstechnieken. Bijvoorbeeld creativiteit met het gebruik van voorwerpen, drama en tekenen. Het lijkt erop dat maatschappelijk werkers hier weinig in zijn geschoold en hierin geschoold worden door met kinderen te werken en zich zelf in de doelgroep te verdiepen. Het vraagt naar mijn idee meer inzet van de maatschappelijk werker. Dit is prima, zo lang hier binnen instellingen mogelijkheden voor gecreëerd worden. Er moet tijd, ruimte en aanvullende scholing zijn voor werkers die met kinderen werken, om goede kwaliteit te bieden en blijven bieden.

Het viel me op dat werkers over het algemeen negatief zijn over de aandacht die besteed is aan hulpverlening aan kinderen op de opleiding MWD. Ik weet niet hoe het hier nu mee staat, maar ik denk dat het interessant is om hier verder onderzoek naar te doen. Onderzoek naar de aandacht die er nu in de opleiding aan hulpverlening aan kinderen wordt besteed en naar de wenselijkheid van deze aandacht. Het doel van de opleiding is om werkers breed op te leiden en de accenten die hierin worden aangebracht worden bepaald door de opleidingen en zaken die spelen in de maatschappij. Kinderen lijken erg in de belangstelling te staan en een nieuw hulpverleningsveld te vormen, ook voor het maatschappelijk werk. Zouden opleidingen hier dan meer aandacht aan moeten besteden en is de doelgroep kinderen een doelgroep voor het maatschappelijk werk? De meningen hierover verschillen bij de werkers die ik heb gesproken. Een belangrijke onderliggende vraag, die voorafgaat

aan deze scriptie is: zouden maatschappelijk werkers zich wel bezig moeten houden met hulpverlening aan kinderen? Zijn ze hiervoor wel gekwalificeerd en kunnen kinderen niet beter terecht bij bijvoorbeeld een orthopedagoog?

De resultaten van het onderzoek zijn waarschijnlijk niet breder te generaliseren dan de instelling maatschappelijk werk Noordermaat. Het is natuurlijk wel een interessante vraag of maatschappelijk werkers binnen andere instellingen voor AMW de doelgroep kinderen ook wel eens als lastig ervaren en of zij daar ondersteuning bij nodig hebben. Zij zijn immers dezelfde ontwikkelingen in hulpverleningsland tegen gekomen en misschien ook wel dezelfde problemen. Wanneer zij deze zaken ook tegen komen kan dat betekenen dat er iets moet gebeuren bij alle instellingen. De manier waarop andere instellingen met deze doelgroep om gaan kan helpen om instellingen op ideeën te brengen voor beleid. Ook dit zou verder onderzocht kunnen worden.

In de enquête is de respondenten niet gevraagd naar affiniteit met de doelgroep. In de interviews heb ik dit wel gevraagd, het bleek dat alle geïnterviewden affiniteit hebben met de doelgroep. Dat kan invloed hebben op de uitkomsten van het onderzoek. Wanneer alleen werkers met affiniteit de enquête hebben ingevuld zou het kunnen zijn dat de resultaten positiever zijn dan wanneer werkers geen affiniteit hadden.

Samengevat, er zijn een hoop belangrijke punten aan het licht gekomen tijdens dit onderzoek, maar (gelukkig) ligt er ook nog genoeg open voor toekomstige studies.

5.3 Aanbevelingen

Wat voor mij een belangrijk punt is van dit onderzoek is het tekort aan scholing dat werd gesignaleerd. In de enquête en de interviews kwam terug dat een groot deel van de maatschappelijk werkers behoefte heeft aan scholing. Ik wil Noordermaat adviseren om voor meer scholing op het gebied van hulpverlening aan kinderen te zorgen, veel werkers hebben hier behoefte aan. Om te kijken waar deze behoefte precies ligt zouden de teammanagers de behoefte kunnen inventariseren, of daar een teamlid voor kunnen aanwijzen. Om zoveel mogelijk kosten te besparen zou de scholing gedaan kunnen worden door een interne werker in het eigen gebouw.

Veel maatschappelijk werkers geven aan dat zij steun hebben aan collega's. In de enquête heeft iemand opgeschreven dat hij of zij het lastig vindt dat verschillende werkers verschillend vorm geven aan het schoolmaatschappelijk werk. Één geïnterviewde schoolmaatschappelijk werker geeft aan dat zij behoefte heeft aan overleg met andere schoolmaatschappelijk werkers. Een andere geïnterviewde geeft aan dat de werkgroep van schoolmaatschappelijk werk haar helpt. Een overleg schoolmaatschappelijk werk kan de positie van de werkers versterken, professionaliteit vergroten, eenvormigheid verhogen en ondersteuning bieden aan werkers.

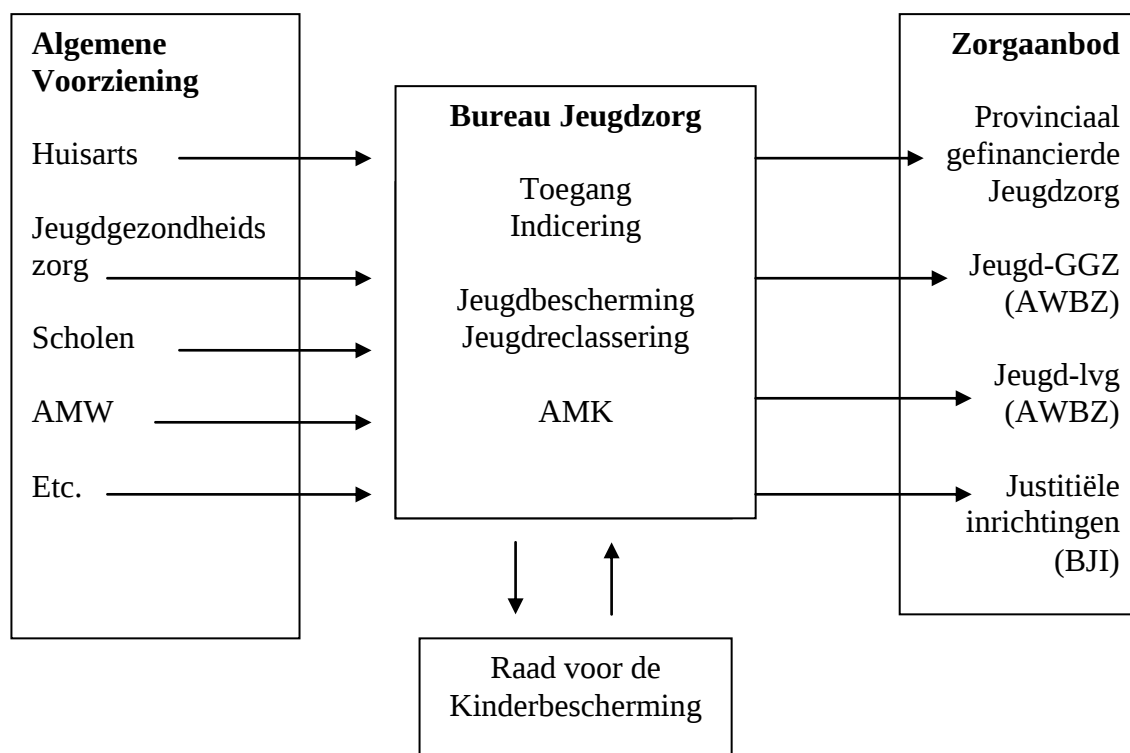
In de interviews kwam naar voren dat affiniteit met de doelgroep voor werkers belangrijk is. Is het werkelijk wenselijk om alle werkers met kinderen te laten werken? Is het niet verstandiger om dit over te laten aan werkers met affiniteit?

Bronvermelding

- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de & Teunissen, J. (2005). *Basisboek kwalitatief onderzoek: Praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek* (tweede herziene druk). Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Bremmer, N. & Heineke, D. (2008). Centra voor Jeugd en Gezin: Investeren in regisseren. *Zorg + Welzijn 2008, nummer 11*, pp. 20-21.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2001). *Persbericht PB01-022; Een op de zes kinderen maakt echtscheiding mee*. Voorburg: CBS-Persdienst.
- Donner, P.H., Ross- van Dorp, C. (2005). *Informatiebrochure wet op de jeugdzorg*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Klok, I. van der (2009). *Hulpverlening aan kinderen; De ervaring van de maatschappelijk werker*. Onderzoek in het kader van de opleiding MWD aan de Hanzehogeschool Groningen.
- Kuyvenhoven, N. (2007). Steun voor jeugd en ouders. *Vangnet: Special Jeugd, nummer 2*, pp. 3-4.
- Maatschappelijk Werk Noordermaat (2008). *Jaarverslag 2008*. Assen: Stichting Maatschappelijk Werk Noordermaat.
- Maatschappelijk Werk Noordermaat (2007). *Folder Schatjes Katjes Watjes*. maart 2007
- MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening (2007). *Steun voor jeugd en ouders: Algemeen Maatschappelijk Werk in het Centrum voor Jeugd en Gezin*. Utrecht: MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening.
- Nederlands Jeugd Instituut (z.j.). *Dossier Centra voor Jeugd en Gezin: Rijksbeleid*. <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/06/831.html>. Geraadpleegd op 22-01-09.
- Rouvoet, A. (z.j.). *Alle kansen voor kinderen: programma voor jeugd en gezin 2007-2011*. Ministerie voor Jeugd en Gezin.
- Stam, C. (2009). Het gezin als hoeksteen voor het kind. *Zorg + Welzijn 2009, nummer 1*, pp. 28-31.
- Stam, C. (2008). Minister Rouvoet: de vrijblijvendheid in de jeugdzorg is voorbij: 'We gaan professionals wettelijk verplichten afspraken te maken'. *Zorg + Welzijn 2008, nummer 10*, pp. 7-9.
- Steehouder, M., Jansen, C., Maat, K., Staak, J. van der, Vet, D. de, Witteveen, M. (1999). *Leren communiceren: Handboek voor mondelinge en schriftelijke communicatie* (vierde herziene druk). Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Verhoeven, N. (2006). *Wat is onderzoek?: Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger beroepsonderwijs*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Warmerdam, H. (2007). Kinderen van homoseksuele en lesbische ouders: Opgroeien tot evenwichtige mensen. *Maatwerk 2007, nummer 2*, pp. 20-22.
- Zee, F. van der (2007). *De enquête*. Groningen: Boeken over Methoden van Onderzoek voor het Onderwijs en andere Organisaties.
- Zeijl, E., Crone, M., Wiefferink, K., Keuzenkamp, S. & Reijneveld M. (2005). *Kinderen in Nederland*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Bijlage 1 Keten van jeugdzorg

Bijlage bij: hoofdstuk 1, paragraaf 1

Bijlage 2: Enquête

Bijlage bij: hoofdstuk 3, paragraaf 2
 hoofdstuk 3, paragraaf 3
 hoofdstuk 4, paragraaf 1

Inleiding

Deze enquête is bedoeld voor maatschappelijk werkers die werken met kinderen van 6 tot en met 12 jaar. Hulpverlening aan kinderen van 6-12 jaar komt steeds meer onder de aandacht binnen Noordermaat. Tijdens mijn stage heb ik gesignaleerd dat de doelgroep kinderen van 6-12 jaar binnen Noordermaat vrij nieuw is en voor een aantal maatschappelijk werkers soms lastig.

Met deze enquête wil ik in kaart brengen in hoeverre maatschappelijk werkers zich toegerust voelen om te kunnen werken met kinderen en hoe Noordermaat ze kan ondersteunen als dat nodig is. Aan de hand van de resultaten hoop ik een advies te kunnen formuleren en dat te presenteren aan Noordermaat.

Het duurt 5 à 10 minuten om deze enquête in te vullen. De resultaten worden anoniem verwerkt. De sluitingsdatum van de enquête is 20 februari 2009, maar ik zou het fijn vinden om de enquête zo snel mogelijk terug te ontvangen. U kunt de enquête terug e-mailen, of uitprinten en opsturen. Wanneer u vragen heeft, of wat meer achtergrondinformatie wilt over mijn onderzoek, kunt u contact met mij opnemen.

Alvast bedankt voor het invullen van deze enquête.

Algemene vragen

1. Ik ben een: (aankruisen)
 - ☐ Man
 - ☐ Vrouw

2. In welk team werkt u? (aankruisen)
 - ☐ Assen
 - ☐ Assen-Oost
 - ☐ Assen-Noord
 - ☐ Kloosterveen
 - ☐ School MW - Nassau
 - ☐ Aa en Hunze
 - ☐ Tynaarlo
 - ☐ Midden- Drenthe
 - ☐ Noordenveld
 - ☐ Haren
 - ☐ Hoogezand-Sappemeer
 - ☐ Slochteren
 - ☐ Zuidhorn
 - ☐ Grootegast
 - ☐ Marum

- Leek
3. Wat voor werk doet u? (meer antwoorden mogelijk)
 - A. AMW
 - B. Groepswork met volwassenen en jongeren
 - C. Groepswork met kinderen tussen 6-12 jaar
 - D. Schoolmaatschappelijk work op een basisschool
 - E. Schoolmaatschappelijk work op een middelbare school
 - F. Anders, namelijk.....

4. In welk jaar en aan welke school bent u MWD afgestudeerd?

.....

5. Hoe lang werkt u als maatschappelijk werker?

.....

Ervaringen met hulpverlening aan kinderen van 6-12 jaar.

6. Hoe lang werkt u al met kinderen (in maanden of jaren)?

.....

7. Is het aantal kinderen waar u mee werkt veranderd in de afgelopen drie jaar?
 - A. Ja, meer kinderen
 - B. Ja, minder kinderen
 - C. Nee, gelijk gebleven
 Indien u B of C heeft geantwoord mag u doorgaan naar vraag 9.

8. Wat denkt u dat de belangrijkste reden is dat het aantal aanmeldingen van kinderen vermeerderd is?
 - A. Doordat BJz in de tweede lijn is gaan werken
 - B. Door de opkomst van de Centra voor Jeugd en Gezin
 - C. Door de Gemeente
 - D. Door Noordermaat

9. Heeft u op de opleiding MWD voldoende geleerd over hulpverlening aan kinderen?
 - A. Zeer zeker
 - B. Ja
 - C. Min of meer
 - D. Nee
 - E. Zeker niet

10. Vindt u dat u voldoende in huis heeft om deskundig te kunnen werken met kinderen?
 - A. Zeer zeker
 - B. Ja
 - C. Min of meer

- D. Nee
- E. Zeker niet

11. Ondervindt u wel eens moeilijkheden bij het werken met kinderen?
- A. Ja
 - B. Nee
- Indien u nee op deze vraag heeft geantwoord, mag u doorgaan naar vraag 13.

12. Op welk gebied liggen de moeilijkheden die u ondervindt? (meer antwoorden mogelijk)
- A. Gespreksvoering
 - B. Het vinden en gebruiken van methoden en methodieken
 - C. Samenwerking (met ouders, andere hulpverleners of school)
 - D. Geheimhouding (wanneer mag ik gegevens van het kind vrijgeven en bij wie)
 - E. Het vinden en verkrijgen van ondersteunend materiaal (stiften, papier etc.)
 - F. Weinig ervaring
 - G. Anders, namelijk
-

13. Vindt u de hulpverlening aan kinderen van 6 tot 12 jaar lastiger dan de hulpverlening aan volwassenen?
- A. Ja
 - B. Nee, makkelijker
 - C. Nee, gelijk

Ondersteuning op het gebied van hulpverlening aan kinderen van 6-12 jaar.

14. Wat vindt u van de ondersteuning die Noordermaat u biedt op het gebied van hulpverlening aan kinderen?
- A. goed
 - B. voldoende
 - C. matig
 - D. onvoldoende

15. Van welke ondersteuning maakt u gebruik? (meer antwoorden mogelijk)
- A. Trainingen
 - B. Leesmateriaal
 - C. Intervisie
 - D. Werkbegeleiding
 - E. Anders, namelijk.....

16. Zou u meer ondersteuning willen?
- A. Ja
 - B. Nee (u hoeft vraag 17 niet in te vullen)

17. Van welke ondersteuning zou u meer willen? (meer antwoorden mogelijk)
- A. Trainingen
 - B. Leesmateriaal
 - C. Intervisie

- D. Werkbegeleiding
- E. Anders, namelijk.....

Tot slot

Om de antwoorden op deze enquête verder te kunnen verdiepen ben ik op zoek naar medewerkers die over dit onderwerp geïnterviewd willen worden. Indien u belangstelling heeft, mag u hieronder uw naam en contactgegevens vermelden.

.....

.....

Bijlage 3: Interviewvragen

Bijlage bij: hoofdstuk 3, paragraaf 2
 hoofdstuk 3, paragraaf 4
 hoofdstuk 4, paragraaf 3

1. Stelling: ik heb genoeg kennis en vaardigheden in huis om deskundig te kunnen werken met kinderen tussen de zes en twaalf jaar.
2. Wat heeft een hulpverlener volgens u nodig om met kinderen te werken?
3. Hoe vindt u de hulpverlening aan deze kinderen?
4. Tegen welke problemen loopt u aan of bent u in het verleden tegen gekomen in de hulpverlening met deze kinderen?
5. Welke ondersteuning ontvangt u van Noordermaat? Is dit voor u voldoende?
6. Wat zou Noordermaat meer kunnen doen in de ondersteuning als het gaat om hulpverlening aan jonge kinderen?
7. Heeft u zelf nog toevoegingen?

Bijlage 4: Verantwoording van de enquêtevragen

Bijlage bij: hoofdstuk 3, paragraaf 3

Vraag 1 tot en met 5 in de enquête zijn algemene vragen. Deze vragen zijn gesteld later zaken met elkaar te kunnen vergelijken en om de variëteit van de respondenten te kunnen vast stellen. De variëteit en spreiding qua team is representatief voor de instelling.

Vraag 6: ‘hoe lang werkt u al met kinderen’ is gesteld om te kijken of de ervaring met deze doelgroep belangrijk is voor het bekwaam voelen van de respondent.

Vraag 7: ‘Is het aantal kinderen waar u mee werkt veranderd in de afgelopen drie jaar?’, was de volgende vraag. Er zijn verschuivingen geweest in de wet op jeugdzorg en met deze vraag wilde ik inventariseren of de respondenten dit hebben gemerkt in de hoeveelheid kinderen.

Vraag 8 sluit aan op vraag 7: ‘Wat denkt u dat de belangrijkste reden is dat het aantal aanmeldingen van kinderen vermeerderd is?’. Deze vraag hebben alleen de respondenten ingevuld die een vermeerdering hebben waargenomen. In het literatuuronderzoek bleek lastig te vinden te zijn of de hoeveelheid kinderen in het AMW toegenomen is en waardoor dit komt. Bij navragen bij de instelling bleek dit met stroomgegevens lastig te achterhalen. Daarom is ervoor gekozen om maatschappelijk werkers hier zelf naar te vragen. Zo kreeg ik toch enkele informatie over een eventuele toename van het aantal kinderen en de oorzaak hiervan.

In vraag 9 vraag ik de respondenten of zij vinden dat zij voldoende hebben geleerd over de doelgroep kinderen tijdens op de opleiding MWD. Deze vraag heb ik toegevoegd om te kijken met hoeveel kennis werkers het werkveld in gaan.

Vraag 10: ‘Vindt u dat u voldoende in huis heeft om deskundig te kunnen werken met kinderen?’ hebben wij toegevoegd om te kijken of de respondenten zichzelf capabel genoeg achten om met kinderen te kunnen werken. Hier vragen we eigenlijk direct naar de onderzoeksvraag, om die later makkelijker te kunnen beantwoorden.

Vraag 11 en 12 vragen of respondenten wel eens moeilijkheden ondervinden in de hulpverlening aan kinderen en welke moeilijkheden dit dan zijn. Deze vraag verwijst direct naar een onderzoeksvraag. Het doel van deze vraag was om concrete moeilijkheden te kunnen inventariseren en vergelijken.

Vraag 13: ‘Vindt u hulpverlening aan kinderen lastiger vind dan de hulpverlening aan volwassenen’ is gesteld om na te gaan of men hier verschil in ervaart.

Vraag 14 tot en met 17 hebben betrekking op de ondersteuning die de respondenten ontvangen. Deze vragen zijn gekozen om te kijken of de ondersteuning voldoende is, om te kijken of er behoefte is aan meer ondersteuning en wat voor ondersteuning dit zou moeten zijn. Op deze manier hoop ik inzicht te krijgen in de huidige situatie en eventueel aanbevelingen te kunnen doen aan Noordermaat.

Bijlage 5: Verantwoording van de interviewvragen

Bijlage bij: hoofdstuk 3, paragraaf 4

Vraag 1. Elk interview is gestart met een stelling: “Ik heb genoeg kennis en vaardigheden in huis om deskundig te kunnen werken met kinderen tussen de zes en twaalf jaar.” Ik vond dit een geschikte opening, omdat hij zeer direct is, maar gelijk heel open. Een respondent kan erop reageren met wat hij of zij maar wil.

Vraag 2. Er is gevraagd wat een hulpverlener nodig heeft om te kunnen werken met kinderen. Met deze vraag bedoel ik te vragen naar de kennis en vaardigheden die een maatschappelijk werker nodig heeft om hulpverlening te kunnen bieden aan kinderen. Deze vraag geeft eigenlijk het antwoord op: wat moet je kunnen of weten als je voldoende kennis en vaardigheden bezit om met kinderen te werken? Het concretiseert de stelling. Ik heb ervoor gekozen om te vragen wat een maatschappelijk werker nodig heeft, omdat deze vraag eenvoudiger is.

Vraag 3. De vraag: “Hoe vindt u de hulpverlening aan deze kinderen?” verwijst voor ons naar affiniteit. Heeft de respondent affiniteit met deze doelgroep en vindt hij of zij dat belangrijk? Kan iedere maatschappelijk werker met kinderen werken? Ik kan zo ook vergelijkingen maken tussen de antwoorden van maatschappelijk werkers met affiniteit en zonder affiniteit.

Vraag 4. Daarna heb ik gevraagd tegen welke problemen de maatschappelijk werker aanloopt, of welke problemen hij of zij in het verleden is tegengekomen. Deze vraag verwijst direct naar een onderzoeksvraag. Het doel van deze vraag was om concrete moeilijkheden te kunnen inventariseren en vergelijken.

Vraag 5. Met behulp van de volgende vraag wilde ik de bestaande ondersteuning inventariseren. “Wat voor ondersteuning ontvangt u van Noordermaat?” Door deze vraag krijg ik ook zicht op verschillen binnen de teams. Bijvoorbeeld: het kan zo zijn dat team A iets heeft wat team B niet heeft, maar wat voor team A heel goed werkt. In het uiteindelijke advies aan Noordermaat kan dan geadviseerd worden om dit ook in team B in te voeren. Een doorvraag op deze vraag is: “is deze ondersteuning voldoende?” Zo inventariseren ik of meer ondersteuning wenselijk is.

Vraag 6. Een vraag die hierop aansluit is: “Wat zou Noordermaat meer kunnen doen in de ondersteuning als het gaat om hulpverlening aan jonge kinderen?” Met deze vraag wil ik de ideeën van de geïnterviewden verzamelen, om zo te kijken naar goede opties voor een aanbeveling en overeenkomsten in behoefte.

Vraag 7. De laatste vraag bestaat uit de vraag of de maatschappelijk werker nog toevoegingen heeft. Deze vraag is toegevoegd om de geïnterviewde de ruimte te geven en om de kans kleiner te maken dat ik iets belangrijks heb vergeten te vragen.

Bijlage 6: Codeboek

Bijlage bij: hoofdstuk 3, paragraaf 6
Hoofdstuk 4, paragraaf 2

Vraag	Omschrijving	Categorie	Var nr.	Kolom
---	Respondent nr.	Nummer noteren		1-2
1.	Geslacht	1= Man 2= Vrouw 9= Geen antwoord		3
2.	Team	1= Assen 2= Assen-Oost 3= Assen-Noord 4= Kloosterveen 5= School MW - Nassau 6= Aa en Hunze 7= Tynaarlo 8= Midden- Drenthe 9= Noorderenveld 10= Haren 11= Hoogezand-Sappemeer 12= Slochteren 13= Zuidhorn 14= Grootegast 15= Marum 16= Leek		4-5
3.	Werksoort AMW	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld		6
	Groepswerk volwassenen	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld		7
	Groepswerk kinderen	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld		8
	SMW basisschool	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld		9
	SMW Voortgezet	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld		10
	Anders	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld		11
4.	Afstudeerjaar	1= 1970 t/m 1975 2= 1976 t/m 1980 3= 1981 t/m 1985		12

		4= 1986 t/m 1990 5= 1991 t/m 1995 6= 1996 t/m 2000 7= 2001 t/m 2005 8= 2006 t/m 2009 9= Geen antwoord	
	School	1= Hanze 9= Geen antwoord	13
5.	Werkzaam MW	1= <1 jaar 2= 01 t/m 05 jaar 3= 06 t/m 10 jaar 4= 11 t/m 15 jaar 5= 16 t/m 20 jaar 6= 21 t/m 25 jaar 7= 26 t/m 30 jaar 8= 31 t/m 35 jaar 9= 36 t/m 40 jaar 99 = Geen antwoord	14 - 15
6.	Kind (hoe lang)	1= < 1 jaar 2= 1 t/m 5 jaar 3= 6 t/m 10 jaar 4= 11 t/m 15 jaar 5= 16 t/m 20 jaar 9= Geen antwoord	16
7.	Aantal kind	1= meer kinderen 2= minder 3= gelijk 9= Geen antwoord	17
8.	Reden meer Kind	1= BJZ 2= CJG 3= Gemeente 4= Noordermaat 9= Geen antwoord	18
9.	Opleiding	1= Zeer zeker 2= Ja 3= Min of meer 4= Nee 5= Zeker niet 9= Geen antwoord	19
10.	Deskundig	1= Zeer zeker 2= Ja 3= Min of meer 4= Nee	20

		5= Zeker niet 9= Geen antwoord	
11.	Moeilijkheden	1= Ja 2= nee 9= Geen antwoord	21
12.	Op welk gebied Gespreksvoering	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	22
	Methoden	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	23
	Samenwerking	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	24
	Geheimhouding	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	25
	Materiaal	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	26
	Weinig ervaring	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	27
	Anders	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	28
13.	Lastiger Kinderen	1= Moeilijker 2= Makkelijker 3= gelijk 9= Geen antwoord	29
14.	Ondersteuning	1= G 2= V 3= M 4= OV 9= Geen antwoord	30
15.	Gebruik ondersteuning Trainingen	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	31
	Lees	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	32
	Intervisie	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	33
	Werkbegeleiding	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	34
	Anders	1= Ingevuld 9= Niet ingevuld	35
16.	Meer ondersteuning	1= Ja 2= nee 9= Geen antwoord	36
17.	Behoeftte aan... Trainingen	1= Ingevuld	37

Lees	9= Niet ingevuld	38
	1= Ingevuld	
Intervisie	9= Niet ingevuld	39
	1= Ingevuld	
Werkbegeleiding	9= Niet ingevuld	40
	1= Ingevuld	
Anders	9= Niet ingevuld	41
	1= Ingevuld	
	9= Niet ingevuld	

Bijlage 7: Codeerblad

Bijlage bij: hoofdstuk 3, paragraaf 6
Hoofdstuk 4, paragraaf 2

Kolom	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
	0	1	2	0	7	9	9	1	1	9	9	2	9	0	4	3	3	-	9	2	1	9	9	9	9	9	9	1	1	2	1
	0	2	1	0	7	1	1	1	9	9	1	5	1	0	5	5	1	9	4	1	1	9	9	1	9	1	9	1	3	2	1
	0	3	2	1	0	1	9	9	9	9	9	5	9	0	4	1	1	9	4	4	1	9	1	9	9	9	9	1	1	9	9
	0	4	2	0	1	9	9	9	9	1	9	7	1	0	3	5	1	1	2	2	1	9	1	9	9	9	9	9	2	3	9
	0	5	1	1	6	1	9	9	1	9	1	4	1	0	5	2	1	1	5	2	1	1	1	1	1	1	1	9	1	4	1
	0	6	2	0	8	1	9	9	9	9	9	6	9	0	3	2	1	1	4	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
	0	7	2	1	6	1	9	1	1	9	9	6	9	0	3	3	1	1	5	2	1	1	9	1	1	9	9	9	3	3	9
	0	8	2	0	6	1	9	9	9	9	9	5	1	0	4	2	1	1	3	2	1	9	9	9	1	9	9	9	3	2	9
	0	9	2	0	1	9	9	9	1	9	1	6	1	0	4	4	1	4	4	2	1	9	9	1	9	9	9	9	2	9	9
	1	0	1	0	6	1	9	9	9	9	9	7	1	0	2	1	1	4	4	3	2	-	-	-	-	-	-	-	3	3	9
	1	1	2	0	7	1	9	9	9	9	1	5	1	0	5	2	1	1	5	3	1	1	1	9	1	9	9	9	1	3	1
	1	2	2	1	3	1	9	1	1	9	9	8	9	0	2	2	1	1	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1
	1	3	2	0	1	1	9	1	1	9	1	6	1	0	3	2	1	4	5	3	1	9	9	1	1	9	9	9	2	3	9
	1	4	2	0	4	9	9	9	9	9	9	1	1	0	9	2	9	-	5	3	1	1	9	9	1	9	9	9	1	4	9
	1	5	2	0	6	1	9	9	1	9	9	6	1	0	3	1	1	1	4	3	1	9	1	9	9	1	9	9	1	3	9
	1	6	2	0	9	1	9	1	1	9	9	4	9	0	6	2	1	1	4	2	1	9	9	9	9	9	9	1	3	3	1

Kolom	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
	1	1	1	9	1	1	9	9	9	9
	1	1	9	9	2	-	-	-	-	-
	1	1	9	1	1	1	9	9	9	1
	9	9	9	1	1	9	9	1	9	9
	1	1	9	9	1	1	1	1	1	9
	9	9	1	9	1	1	1	1	1	1
	1	1	1	9	1	1	9	9	9	9
	9	9	9	1	2	-	-	-	-	-
	1	1	1	9	2	-	-	-	-	-
	1	1	9	9	1	1	1	9	1	9
	1	9	1	1	1	1	1	9	9	9
	9	1	9	9	1	1	9	9	9	9
	9	9	9	1	1	1	9	9	9	1
	1	9	9	9	1	9	9	1	9	9
	1	9	9	1	1	1	9	1	9	9
	1	1	9	9	1	1	9	9	9	9

- = respondent hoefde deze vraag niet in te vullen.